

VARUSTEVYÖN KOULUTTAMINEN POLISIAMMATTIKORKEAKOULUSSA

Varustevyön käyttöopas

Tuomas Kosonen

11/2019

Tiivistelmä

Tekijä	Tutkinto
Tuomas Kosonen	Poliisi (AMK) / 2017-2
Julkaisun nimi	Julkisuusaste
Varustevyön kouluttaminen Poliisiammattikorkeakoulussa – Varustevyön käyttöopas	Julkinen lukuun ottamatta liitteitä
Ohjaajat	Opinnäytetyön muoto
Kimmo Kuukasjärvi, Jukka Laukkanen, Heikki Asunta	Kehittämistyö, toiminnallinen opinnäytetyö
Tiivistelmä <p>Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on tuottaa Poliisiammattikorkeakoulun opiskelijoille käyttöopas varustevyön hallintaan. Tällä hetkellä poliisin tutkintokoulutuksen aikana annettussa voimankäytön koulutuksessa ei anneta poliisiopiskelijoille tarpeeksi opetusta varustevyön muokkaamisen mahdollisuuksista. Poliisiopiskelijoille ei ole olemassa selkeää ohjeistusta, mitä varustevyölle voi laittaa tai kuinka muokkaamista rajoitetaan.</p> <p>Poliisin varustevyön muokkaamisen mahdollisuuksista ei ole tehty tutkimuksia aiemmin. Tässä toiminnallisessa opinnäytetyössä tarkastellaan poliisin varusteisiin liittyvää lainsäädäntöä Suomessa ja avataan niissä käytettyjä käsitteitä. Lainsäädännön läpikäymisen ja asiantuntijoiden konsultaatioiden avulla opinnäytteessä pyrin luomaan selkeän valtakunnallinen linjauksen, kuinka poliisi voi muokata henkilökohtaista varustevyötään. Tämän lisäksi opinnäytetyössä vastataan ja lopulta käyttöoppaassa konkreettisesti näytetään poliisiopiskelijoille, kuinka he voivat muokata varustevyötä.</p> <p>Opinnäytetyön tavoitteena on tulevien poliisien työturvallisuuden ja työergonomian parantaminen sekä yleisesti varustetietoisuuden kasvattaminen poliisissa. Tavoitteisiin päästään saamalla poliisit ajattelemaan varusteiden kantamisen mahdollisuuksia ja rajoitteita. Tällä tavoin edistetään varusteiden kantamista turvallisesti ja siten, etteivät ne heikennä työergonomiaa. Opinnäytetyön tuloksena on voimankäytön peruskoulutuksen aloittaville poliisiopiskelijoille suunnattu varustevyön käyttöopas, joka täydentää puuttuvilta osin voimankäytön opetusmateriaalia. Käyttöopas on tämän opinnäytetyön liitteenä, opas on salassa pidettävä. Käyttöön tullessaan käyttöopasta voidaan täydentää käytännön kokemusten perusteella ja uusiutuvan lainsäädännön mukaan. Käyttöoppaan vaikutuksia voimankäytön koulutukseen voidaan analysoida jälkikäteen.</p>	
Sivumäärä	Tarkastuskuukausi ja -vuosi
46 + 21 liitesivua	marraskuu 2019
Avainsanat	
varustevyö, poliisi, voimankäyttöväline, varuste, käyttöopas	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	3
1.1 Lähtökohdat.....	4
1.2 Aiheen rajaaminen.....	7
1.3 Tavoite.....	7
1.4 Tutkimusmenetelmä	8
2 TEORIAOSUUS.....	10
2.1 Käsitteet.....	10
2.2 Lainsäädäntö.....	12
2.2.1 Poliisilaki	13
2.2.2 Valtioneuvoston asetus poliisista.....	15
2.2.3 Sisäministeriön asetus poliisin voimakeinoista	16
2.2.4 Työturvallisuuslaki	17
2.2.5 Valtioneuvoston asetus työvälineistä.....	19
3 POLIISIHALLITUS	20
3.1 Varusteen hyväksyminen poliisikäyttöön.....	20
3.2 Päätös varusteiden hyväksymisestä.....	21
3.3 Poliisin materiaalihallinto ja hankinnat	21
3.4 Poliisihallitukselle suunnatun konsultaation tulokset.....	23
4 POLIISIN MATERIAALIKESKUS	24
4.1 Materiaalihallinnon tieto	24
4.2 Varusteiden käyttöohjeet.....	26
4.3 Poliisin materiaalikeskukselle suunnatun konsultaation tulokset.....	26
5 POLIISIAMMATTIKORKEAKOULU	29
5.1 Opetusmateriaali.....	29
5.2 Voimankäytön vastuupettajan linjaus.....	29

6 OPINNÄYTETYÖN PRODUKTI.....	31
6.1 Opinnäytetyön produktin lähtökohdat.....	31
6.2 Raportti käyttöoppaan laatimisesta työharjoittelun aikana.....	32
6.3 Raportti käyttöoppaan laatimisesta työharjoittelun jälkeen	35
6.4 Opinnäytetyön produktin haasteet.....	37
7 POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET	39
7.1 Lopputuloksen pohdinta	39
7.2 Yhteiskunnalliset vaikutukset ja kehittämistoiminta.....	41
7.3 Itsearviointi.....	43
7.4 Johtopäätökset	44
LÄHTEET	45

LIITTEET

1 JOHDANTO

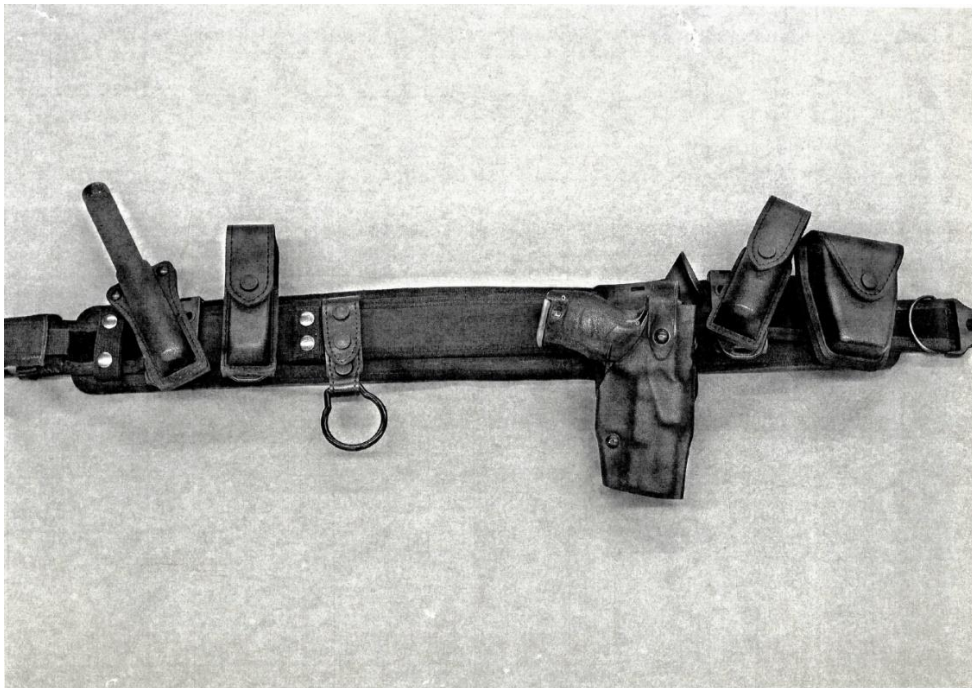
Sisäministeriön asetuksen poliisin voimakeinoista sekä kulkuneuvon pysäyttämisestä 1 luvun 3 §:n (245/2015) mukaan Poliisiammattikorkeakoulu vastaa voimankäytön perus- ja kouluttajakoulutuksesta. Kyseisen lauseen mukaisesti Poliisiammattikorkeakoulu kouluttaa jokaisen poliisiopiskelijan voimankäytön osalta. Voimakeinojen käyttö ymmärretään voimankäyttövälineen tai fyysisen voiman käyttämisenä siten, että sillä pyritään vaikuttamaan tehtävän kohteena olevan henkilön käyttäytymiseen joko suoraan tai välillisesti (Sisäministeriön asetus poliisin voimakeinoista sekä kulkuneuvon pysäyttämisestä 1:2 §). Voimakeinojen käytön koulutus on Poliisiammattikorkeakoulussa tällä hyvällä tasolla, mutta voimankäyttövälineen hallussapidon mahdollisuuksia ei kouluteta tarpeeksi hyvin. Kun puhun edellä voimankäyttövälineen hallussapidosta, tarkoitan poliisin kenttävarustukseen kuuluvien voimankäyttövälineiden kantamista varustevyöllä.

Mielestäni voimankäyttövälineen kantaminen on rinnastettavissa siihen, kuinka hyvin voimankäyttöväline on käytettävissä eli käyttöön otettavissa varustevyöltä. Poliisilain 2 luvun 19 §:n (22.7.2011/872) mukaan tilanteessa, jossa kyseessä on välitöntä ja vakavaa vaaraa toisen hengelle tai terveydelle, voidaan käyttää ampuma-asetta henkilön toiminnan pysäyttämiseksi, kun lievempää keinoa ei ole käytettävissä. Poliisin toimintaa jälkikäteen arvostellessa voidaan siis kysyä, miksi ei ollut lievempää keinoa käytettävissä. Näkemykseni on, että sellaista tilannetta ei saisi tapahtua, jossa poliisi joutuu käyttämään lievemmän voimankäyttövälineen sijasta ampuma-asetta, koska ei ollut huolehtinut lievempien voimankäyttövälineiden käytettävyydestä. Esimerkkinä lievempien voimankäyttövälineiden käytettävyyden huolehtimisen puuttumisella voidaan tarkoittaa varustekotelon säätämistä siten, että voimankäyttöväline on todella tiukasti kotelossa. Näin voi tapahtua teleskooppipatukan ja sen kotelon kanssa, kun teleskooppipatukkakoteloa säädetään puristamaan teleskooppipatukkaa liikaa, ettei se vaan tipahtaisi kotelosta esimerkiksi painiessa. Tämän takia poliisin tulisi ymmärtää ja hallita varusteveyden säätäminen ja muokkaaminen kokonaisvaltaisesti.

Poliisissa on säädelty voimankäyttöä ja siihen liittyen voimankäyttövälineitä ja suojavälineitä tarkoin. Voimankäyttövälineistä ja suojavälineistä on olemassa tarkat listaukset, mitkä voimankäyttövälineet tai suojavälineet ovat hyväksytyjä käyttää poliisissa. Tämä opinnäytetyö käsittelee poliisin varusteveyttä ja siihen kiinnitettävien voimankäyttövälineen varustekoteloiden kouluttamista poliisissa, koska kyseinen asia on jätetty liian vähälle huomiolle.

1.1 Lähtökohdat

Vielä vuoden 2017 alkupuoliskolla Poliisiammattikorkeakoulussa aloittaneille poliisiopiskelijoille jaettiin varustevyö ja voimankäyttövälineiden kotelot uusina suoraan alkuperäispakkauksissa. Varustevyö oli mitattu virkavaatesovituksessa ja tilattu sen perusteella. Kyseinen varusteiden jako tapahtui ensimmäisen voimankäyttötuntien yhteydessä ja kokoaminen perustui yhteen tatamin seinällä olevaan kuvaan sekä paikalla olleiden voimankäytön opettajien ohjeisiin. Henkilökohtaisesti aihe heräsi jo tuolloin, kun huomasin kanssaopiskelijoiden miettivän varustekoteloiden paikkoja varustevyöllä ja kokeilevan, kuinka kotelot ylipäättään kiinnittyvät varustevyöhön. Lopullinen hienosäätäminen jätettiin kuitenkin tuntien ulkopuolelle eli omalle vapaa-ajalle. Lähtökohtaisesti kaikki pyrki asettamaan kotelot kuvan mukaiseen järjestykseen ja vasenkätiset joutuivat miettimään järjestystä päinvastaisesti.

Kuva 1. Poliisiammattikorkeakoulun tatamin ilmoitustaululla oleva mustavalkokuva.

Kokemusta erilaisista varustevöistä itselleni oli kertynyt turvallisuusalan perustutkinnosta, suorittamastani varusmiespalveluksesta sotilaspoliisina sekä työskentelystä vartijana ja järjestyksenvalvojana. Näin ollen varustevyö ei ollut itselleni uusi työväline, mutta silti koin uuden varustevyön muokkaamisen haastavaksi. Pääsääntöisesti poliisiopiskelijoilla ei ole kokemusta varustevyöstä entuudestaan, joten tutustuminen uuteen varusteeseen jäi heikollaiseksi, koska se jäi lähtökohtaisesti oman aktiivisuuden varaan.

Vuonna 2018 Poliisihallitus linjasi, että poliisiyksiköt itse varustavat jatkossa kaikki työntekijänsä. Tämän linjauksen jälkeen poliisiopiskelijat palauttavat harjoitteluun lähtiessään Poliisiammattikorkeakoulun omaisuutta olevan varustevyön koteloineen ja harjoitteluyksiköt eli paikalliset poliisilaitokset varustavat harjoittelijat haluamallaan tavalla. Tällä hetkellä harjoitteluun lähtevät poliisiopiskelijat palauttavat varustevyön koottuna eli koteloiden ollessa heidän valitsemillaan paikalla. Poliisiammattikorkeakoulu jakaa kyseiset vyöt koon mukaan sellaisinaan voimankäyttökoulutuksen aloittaville opiskelijoille. Koska kyse on käytetyistä varusteista, rikkiäiset osat varustevyöstä korvataan uusilla.

Muutos korosti sitä, kuinka varustevyön muokkaaminen, henkilökohtaisten ominaisuuksien mukaiseksi, jää entistä enemmän oman aktiivisuuden varaan. Kun varustevyöt jaetaan koottuina eikä niiden uudelleen kokoamista edellytetä, suurin osa poliisiopiskelijoista tyytyy silloiseen kokonaisuuteen. Tällöin ajatustyöskentely varustevyön muokkaamisen mahdollisuuksista jää minimaaliseksi, koska oletetaan, että aiemman poliisiopiskelijän käyttämä varustevyö on oltava kokonaisuutena hyvä, kerta hän oli jo saanut voimankäyttökoulutuksen. Vaikka poliisiopiskelija olisi aktiivinen muokkaamaan varustevyötä, ei hänellä ole materiaalia mistä opiskella asiaa. Vähäinenkin informaatio koteloihin liittyen jäi pois, kun koteloita ei jaeta enää alkuperäispakkauksissa, joten niissäkin olleet turvallisuusohjeet/käyttöohjeet eivät tule poliisiopiskelijan tietoisuuteen. Tosiasiahan on kuitenkin se, että ei niitä oikeastaan aiemmin kukaan kuitenkaan lukenut niiden ollessa pienessä lapussa, pienellä fontilla ja englannin kielellä.

Oppiminen on prosessi, jossa opitun asian merkityksellisyys tulkitaan aina uudelleen siten, että syntynyt uusi tulkinta ohjaa myöhempää ymmärtämistä ja toimintaa (Mezirow 1998. 17.). Tällä hetkellä Poliisiammattikorkeakoulun voimankäyttökoulutuksen opintosuunnitelmassa ei ole erikseen mainittuna varustevyön kouluttamista. Luulen, että kyseisen kokonaisuuden oletetaan sulautuvan voimankäyttövälineiden koulutukseen, kun jokaista voimankäyttövälinettä koulutetaan erikseen. Tällöin poliisiopiskelija herää ajattelemaan kyseistä voimankäyttövälineen koteloa vasta, kun joutuu alkamaan käyttämään sitä. Tällä tavoin oppiminen mielestäni ei tulkitse jo opittua asiaa, koska poliisiopiskelija ei ole oppinut muokkaamaan varustevyötä eikä tunne sen muokkaamisen mahdollisuuksia. Pahimmillaan poliisiopiskelija alkaa muokkaamaan omaa toimintaansa vaikuttaen negatiivisesti työturvallisuuteen ja työergonomiaan, koska alun perinkään varustevyön muokkaamista ei ole opittu. Toisaalta, jos poliisiopiskelija ei huomaa voimankäytön peruskoulutuksen aikana parannettavaa

eli muokattavaa varustevyön koteloiden sijoittamisessa, poliisiopiskelija tottuu silloiseen järjestykseen eikä hänelle henkilökohtaisesti parempi järjestys tule hänelle ilmi.

Varustevyö on yksi tärkeimmistä kokonaisuuksista poliisin kenttävarustuksessa. Sen muokkaamisen mahdollisuudet kiinnostavat poliisiopiskelijoita. Voidaan ajatella, että lähtökohteisesti poliisi organisaationa tarjoaa työntekijöilleen kaikki tarvittavat työvälineet työnteke-
miseksi. Kun ajatellaan loogisesti poliisia työnantajana, työturvallisuuslain 2 luvun 15 §:n (23.8.2002/738) mukaisesti pyrkii se kuitenkin tarjoamaan työntekijöille vain tarvittavat työvälineet työn turvalliseen suorittamiseen. Näin ollen on olemassa paljon sellaisia varusteita, jotka eivät ole työnteke-
misen ehtona, mutta niiden käyttäminen helpottaa tai mukavoittaa työn tekemistä. Yksi tällainen varuste on esimerkiksi käsivalaisin. Poliisi työnantajana pyrkii tarjoamaan kaikille käsivalaisimen, mutta tällä hetkellä valaisimet ovat pääsääntöisesti sijoitettuna vain autoihin. Monet hankkivat tämän takia omalle varustevyölleen taskulampun ja näin ollen sille oman kotelon. Käytännössä tämä kuulostaa yksiselitteiseltä, että poliisi voi omakustanteisesti hankkia itselleen haluamansa työvälineen varustevyölleen. Kuitenkin tässä yhteydessä herää kysymys, että missä menee raja. Voinko siis hankkia ja laittaa henkilökohtaiselle varustevyölleni poliisissa ihan minkä tahansa tarpeelliseksi kokemani työvälineen?

Toinen esimerkki on omien voimankäyttövälinekoteloiden laittaminen poliisin tarjoamien koteloiden tilalle. Valtioneuvoston asetuksessa poliisista 10 §:ssä (19.12.2013/1080) voimankäyttövälineiden osalta oli selkeästi linjattu, että niiden on oltava poliisinhallituksen hyväksymiä, joten valtio varustaa poliisin tehtävien edellyttämällä voimankäyttövälineillä. Sitä kuinka käyttäjä niitä kantaa, ei ole selkeästi linjattu. Monella poliisiopiskelijalla niin kuin itselläkin oli aiemman työhistorian takia omia varustekoteloita esimerkiksi käsiraudoille ja kaasusumuttimelle. Voimankäyttökoulutuksen aikana heräsi kysymys, että voinko laittaa oman varustekotelon poliisin tarjoaman kotelon tilalle, koska olen tottunut käyttämään kyseistä omaa koteloa ja sen käyttäminen tuntuu itselle luontevammalta. Vastaavia kysymyksiä heräsi monella kanssaopiskelijallakin, mutta suora ja selkeä vastaus tähän jäi aina saamatta. Vastaus oli yleensä se, että poliisi tarjoaa työvälineet ja niillä tulisi pärjätä. Tämä jäi kuitenkin kiinnostamaan ja tässä opinnäytetyössä selvitän näihin kysymyksiin vastauksen.

1.2 Aiheen rajaaminen

Rajaan aiheeni koskemaan voimankäytön peruskoulutuksen antavaan poliisiyksikköön eli Poliisiammattikorkeakouluun ja käsittelen varustevyön kouluttamista poliisiopiskelijan näkökulmasta. Lisäksi käsittelen tässä opinnäytetyössä vain kenttävarustukseen kuuluvaa varustevyötä, joka jaetaan jokaiselle poliisiopiskelijalle henkilökohtaiseen käyttöön voimankäytön peruskoulutuksen ajaksi. Koska käsittelen varustevyön kouluttamista poliisiopiskelijoita ajatellen, käsittelen tässä opinnäytteessä ja etenkin käyttöoppaassa työturvallisuutta, työergonomiaa ja varusteiden omatoimista hankkimista, kuten se heille tulisi kouluttaa.

1.3 Tavoite

Opinnäytetyöni aihe alkoi hahmottumaan Poliisiammattikorkeakoulun antaman voimankäytön peruskoulutuksen aikana, kun kohtasin itse varustevyöhön liittyviä kysymyksiä. Poliisiammattikorkeakoulun ensimmäisillä opinnäytetyöhön liittyvillä luennoilla painotettiin, että aiheen tulisi olla itseään kiinnostava ja sellainen, joka tuo lisäarvoa tai kehittää poliisiorganisaatiota. Vaikka kyseinen luento oli poliisin tutkintokoulutuksen aikaisessa vaiheessa, heräsi minulla jo tuolloin idea tehdä voimankäytön koulutusta kehittävä opas. Opinnäytetyön aihe muodostui itselleni selkeäksi, kun varusteiden jakaminen muuttui poliisiyksiköiden vastuulle ja varustevyöhön muokkaamiseen liittyvä epätietoisuus lisääntyi opiskelijoiden keskuudessa. Tällöin päätin tehdä voimankäytön koulutusta tukevan varustevyön käyttöoppaan, jonka avulla pyrin korjaamaan poliisiopiskelijoiden epätietoisuutta varustevyön muokkaamisesta ja vastaamaan koulutuksen aikana heränneisiin kysymyksiin varustevyöhön liittyen.

Poliisin mahdollisuuksista muokata valtion tarjoamaa varustevyötä ei ole tutkittu aiemmin. Tällä hetkellä varusteisiin liittyvä omatoiminen soveltaminen on yleistä, koska selkeää lainsäädäntöä tai ohjeistusta ei ole selkeästi saatavilla. Opinnäytetyöni tavoitteena on tutkia, miten varustevyön muokkaamista on säädelty poliisissa ja sen perusteella luoda käyttöopas varustevyön kokoamiseen, muokkaamiseen, säätämiseen, säilyttämiseen ja huoltamiseen. Kokonaisuutena käyttöopas parantaa tulevien poliisien tietoisuutta varustevyöhön muokkaamisen mahdollisuuksista. Tutkimuskysymykseni on:

Päätutkimuskysymys:

Kuinka poliisi voi muokata henkilökohtaista varustevyötään?

Alatutkimuskysymys:

Mitä poliisiopiskelija voi laittaa varustevyölleen Poliisiammattikorkeakoulussa?

Päätutkintakysymyksen tavoitteena on kartoittaa, kuinka poliisiorganisaatiossa suhtaudutaan varustevyön muokkaamiseen eli voimankäyttövälinekoteloiden sijoittamiseen ja varusteiden omatoimiseen hankkimiseen varustevyölle sekä onko näitä asioita rajoitettu jollakin tavalla. Alatutkintakysymys tarkentaa kuinka voimankäytön peruskoulutuksen antava poliisiyksikkö eli Poliisiammattikorkeakoulu suhtautuu poliisiopiskelijoiden varustevyön muokkaamisen mahdollisuuksiin.

1.4 Tutkimusmenetelmä

Toiminnallinen opinnäytetyö tavoittelee käytännön ammatillista kehittämistä, jota varten luodaan tuotos. Tuotos eli produkti voi olla esimerkiksi opas, koulutusohjelma tai tapahtuma. (Airaksinen & Vilka 2004, 9.)

Lähtökohtana opinnäytetyölleni oli kehittää opas, joka olisi suunnattu Poliisiammattikorkeakoulun opiskelijoille. Kehittämisen tarkoituksena on tehdä muutosta, jolla tavoitellaan jotakin parempaa tai tehokkaampaa kuin aikaisemmat toimintatavat tai -rakenteet. Kehittämistoiminnan lähtöasetelma voi olla nykyisen tilanteen tai toiminnan ongelmallisuus tai toisaalta näky jostakin uudesta. (Hellström 2004, 11.)

Havaitsemani ongelmallisuus on voimankäytön peruskoulutusta saavien poliisiopiskelijoiden tietämättömyydessä varustevyötä koskevaan lainsäädäntöön ja Poliisihallituksen antamiin määräyksiin ja ohjeisiin. Viimeistään nykytilanteen eli samalla nykylainsäädännön epäselvyys tulee esiin, kun voimankäytön opettajiltakaan ei saa yhden linjan mukaista vastausta, kun heiltä kysytään mitä varustevyölle saa laittaa ja mitä ei saa laittaa. Opinnäytetyössän selvitänkin, mikä lainsäädännössä ja Poliisihallituksen määräyksissä ja ohjeissa on niin epäselvää, ettei suoraa vastausta pysty antamaan. Lisäksi otan selvää ja kysyn ristiriitaisista tai epäselvistä aiheeseen liittyvistä asioista asiantuntijoilta Poliisihallituksesta ja Poliisin materiaalikeskuksesta. Lopulta esitän selvittämäni asiakokonaisuuden Poliisiammattikorkeakoululle, jolloin toivon sen otettavan koulutuksellisesti huomioon.

Varsinaisen tutkimushaastattelun eli kvalitatiivisen (laadullisen) tutkimusmenetelmän sijaan toiminnallisessa opinnäytetyössä riittää konsultaatiot tarkkaan valituille henkilöille. Konsultaatio on hyvin vapaamuotoinen tiedonhankintatapa ja se sopii parhaiten juuri faktatietojen tarkistamiseen. (Airaksinen & Vilka 2004, 64.) Tähän opinnäytetyöhön tarvitsin vastauksen varusteiden osalta Poliisihallituksen määräyksistä ja ohjeista, joten asiantuntijaksi valikoitui Ari Alanen Poliisihallituksesta. Tämän lisäksi tarvitsin vastauksia varusteiden hankintaan ja varusteiden muokkaamisen soveltamisen osalta, joten tähän asiantuntijaksi valikoitui Antti Penttilä Poliisin materiaalikeskuksesta. Näiden vastausten pohjalta esitän varusteiden kouluttamiseen kehittämisehdotuksia Poliisiammattikorkeakoulun voimankäytön vastuopettajalle Jani Vainiolle.

Konsultointia (konsultaatio) voidaan soveltaa edellä mainitun yhteydessä, kun puhutaan organisaation kehittämistoiminnasta. Minulla opinnäytetyöntekijänä on ongelma ja käänyn organisaation asiantuntijoiden puoleen saadakseni apua, neuvoja tai tietoa ongelman ratkaisuun. (Järvinen 2000. 198.) Asiantuntijoiden kanssa yhteyden pito toteutui sähköpostin välityksellä. Poliisiammattikorkeakoulun henkilökunnan kanssa sähköpostin lisäksi keskusteltiin sovituisissa tapaamisissa.

2 TEORIAOSUUS

Tässä luvussa käsitellään voimankäyttöön ja nimenomaan varustevyöhön liittyvää lainsäädäntöä ja ohjeistusta poliisissa, jolla on merkitystä varustevyön kouluttamiseen. Kuten aiemmin mainitsin, varustevyötä koskien ei ole selkeästi lakiin, asetuksiin tai määräyksiin kirjatun rajoituksia tai mahdollisuuksia. Luettavuuden selkeyttämiseksi tein Poliisihallituksen, Poliisin materiaalikeskuksen ja Poliisiammattikorkeakoulun antamasta sisällöstä omat lunkunsa.

Koska voimankäyttöväliseen määritelmä poliisissa on tarkkaan säädelty, sitä on haastava tulkita esimerkiksi työturvallisuuslain osalta, jossa puhutaan vain työvälineistä. Sovellan tiettyiltä osin työvälineen osuutta lainsäädännössä, koska työturvallisuuslain tulee käsittää myös poliisin työ.

2.1 Käsitteet

Voimankäyttöväline – Poliisin voimankäyttövälineitä ovat valtioneuvoston asetuksen poliisista 10 §:n (10.11.2016/927) mukaisesti:

- 1) henkilökohtaisena virka-aseena käytettävää lippaallisella tai itselataavalla kertatulella toimivaa pistoolia ja revolveria niihin soveltuvine patruunoineen;
- 2) poliisitoimintaa tukevina ampuma-aseina haulikko, konepistoolia, kivääriä ja ampuma-aselain (1/1998) 6 §:n 2 momentin 12 kohdassa tarkoitettua muuta ampuma-asetta sekä kaasun tai muun lamaannuttavan aineen levittämiseen tarkoitettu ampuma-asetta niihin soveltuvine patruunoineen;
- 3) muita ominaisuuksiltaan ja asianmukaisesti käytettyinä vaikutuksiltaan ampuma-asetta lievempiä voimankäyttövälineitä.

Voimankäyttövälineiksi 3 kohdan mukaisesti voidaan luetella muun muassa: poliisikoira, etälamautin, teleskooppipatukka, kaasusumutin ja käsiraudat.

Salassa pidettävyyden vuoksi liitteessä 2 luetellaan tyhjentävä lista Poliisihallituksen hyväksymistä ampuma-asetta lievemmistä voimankäyttövälineistä (liite 2).

Voimankeinojen käyttö – Sisäministeriön asetus poliisin voimankeinoista sekä kulkuneuvon pysäyttämisestä 2 § (245/2015) määrittelee, että voimakeinojen käytöllä tarkoitetaan voimankäyttövälineen tai fyysisen voiman käyttämistä siten, että sillä pyritään vaikuttamaan tehtävän kohteena olevan henkilön käyttäytymiseen joko suoraan tai välillisesti, voimankäyttövälineen tai fyysisen voiman käyttämistä poliisilain 2 luvun 17 §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla esteen poistamiseksi sekä sisäministeriön asetus poliisin voimakeinoista sekä kulkuneuvon pysäyttämisestä 2 luvun 9–14 §:ssä säädettyjen menetelmien käyttöä kulkuneuvon ohjaamisessa ja pysäyttämisessä (*pakkopysäyttäminen*).

Poliisilain 2 luvun 17 §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla tarkoittaa, että poliisimiehellä on virkatehtävää suorittaessaan oikeus muun muassa esteen poistamiseksi käyttää sellaisia tarpeellisia voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina.

Sisäministeriön asetus poliisin voimakeinoista sekä kulkuneuvon pysäyttämisestä 2 luvun 9–14 §:ssä säädetyillä menetelmillä kulkuneuvon ohjaamisessa ja pysäyttämisessä tarkoitetaan edellä ajamista, estettä, kiinniajamista, kulkuneuvolla uhkaamista, piikkimattoa ja sulkua.

Varustevyö – Tarkoittaa poliisissa kokonaisuutta, johon kuuluu alusvyö, ulkovyö ja voimankäyttövälineiden koteloida.

Voimankäyttövälineen kotelo – Tarkoittaa tietyn voimankäyttövälineen kantamiseen tarkoitettua varustekotelo. Esimerkiksi kaasusumutinkotelo on voimankäyttövälineen kotelo, jossa on tarkoitus kantaa kaasusumutinta.

Voimankäyttövälineen kantaminen – Tarkoittaa voimankäyttövälineen hallussapitoa (Sisäministeriön asetus poliisin voimakeinoista sekä kulkuneuvon pysäyttämisestä 1:2 §).

Voimankäyttövälineen kantolaite – Tarkoittaa voimankäyttövälineen hallussapitoon käytettävää laitetta tai varustetta, kuten varustevyö tai voimankäyttövälineen kotelo.

Voimankäyttövälineen varuste – Tarkoittaa yleisesti voimankäyttövälineen toimintaan, säilyttämiseen ja huoltamiseen käytettäviä varusteita. Esimerkiksi käsirautojen toimintaan liittyvä voimankäyttövälineen varuste on käsirautojen avain. Koska säilyttämällä voidaan tarkoittaa myös voimankäyttövälineen pitämistä varustevyön kotelossa, voidaan jossakin

yhteydessä tarkoittaa voimankäyttövälineen varusteella myös voimankäyttövälineen koteloa.

Voimankäyttövälineen lisälaitte – Tarkoittaa voimankäyttövälineeseen lisättävää erillistä laitetta, kuten valaisinta. Esimerkiksi virka-aseeseen voidaan liittää valaisin, joka toimii omana laitteenaan, vaikka onkin kiinni virka-aseessa.

Voimankäyttövälineen lisävaruste – Tarkoittaa voimankäyttövälineeseen hankittavaa lisäosaa, jolla voidaan parantaa esimerkiksi sen käytettävyyttä. Teleskooppipatukan korkin tilalle laitettava lasinrikkomiseen soveltuva kartion muotoinen korkki on tällainen lisävaruste.

Poha – Lyhenne tarkoittaa Poliisihallitusta.

Mahti – Lyhenne tarkoittaa Materiahallinnon tietoa, joka on Poliisin materiaalikeskuksen ylläpitämä sivusto.

2.2 Lainsäädäntö

Laki poliisin hallinnosta 1 § (14.2.1992/110) määrittää, että Poliisihallitus on sisäministeriön alainen keskushallintoviranomainen. Poliisihallitus toimii muiden poliisiyksiköiden kuin suojelupoliisin osalta poliisin ylijohdona. Poliisiammattikorkeakoulu ja Keskusrikospoliisi ovat Poliisihallituksen alaisia valtakunnallisia yksiköitä ja poliisilaitokset ovat Poliisihallituksen alaisia paikallishallintoviranomaisia. Poliisiyksikkö termiä voidaan käyttää Poliisihallituksesta ja sen alaisista yksiköistä.

Ymmärrettävästi alaisuudet ja johtosuhteet vaikuttavat kuinka missäkin poliisiyksikössä toimitaan eli käytännössä kuka määrää ja ketä. Valtakunnallisesti sisäministeriö antaa asetuksia poliisin toiminnan ohjaamiseksi ja Poliisihallitus tarkentaa toimintaa määräyksillä ja ohjeilla. Tässä aluvussa tarkastellaan laki ja asetus tasoista lainsäädäntöä, joka vaikuttaa kaikkien poliisin toimintaan eli myös voimankäyttövälineiden kantamiseen.

2.2.1 Poliisilaki

Syy miksi poliisi ylipäätään kantaa voimankäyttövälineitä on se, että poliisin on pystyttävä toteuttamaan poliisilain 1 §:ssä (22.7.2011/872) määritellyt poliisin tehtävät turvallisesti ja tehokkaasti eli kiteytettynä mahdollisimman hyvin. Kyseisessä pykälässä poliisin tehtäviksi on lueteltu oikeus- ja yhteiskuntajärjestyksen turvaaminen, kansallisen turvallisuuden suojaaminen, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen sekä rikosten ennalta estäminen, paljastaminen, selvittäminen ja syyteharkintaan saattaminen (PoL 1:1 §). Poliisi ei kanno voimankäyttövälineitä vain näiden tehtävien hoitamisesta aiheutuvien fyysisten haittavaikutusten minimoimiseksi vaan yleisti työn tekemisen ja muiden turvallisuuden mahdollistamiseksi. Näiden poliisin tehtävien tekemiseen tarvitaan paljon muutakin, kuin haalariin ja varustevyöhön pukeutuneen poliisimiehen, mutta tässä opinnäytetyössä keskitytään kyseiseen kokonaisuuteen.

Kaikkea poliisin toimintaa ohjaa poliisilain 1 luvun periaatteet, joita ovat suhteellisuusperiaate, vähimmän haitan periaate ja tarkoitussidonnaisuuden periaate. Näiden periaatteiden lisäksi poliisilakiin on 1 luvun 2 §:ään (22.7.2011/872) kirjattu, että poliisin on kunnioitettava perusoikeuksia ja ihmisoikeuksia sekä toimivaltuuksia käyttäessään valittava perusteltavissa olevista vaihtoehdoista se, joka parhaiten edistää näiden oikeuksien toteutumista. Suhteellisuusperiaate tarkoittaa sitä, että poliisin toimenpiteiden on oltava puolustettavissa suhteessa tehtävän tärkeyteen, vaarallisuuteen ja kiireellisyyteen, tavoiteltavaan päämäärään, toimenpiteen kohteena olevan henkilön käyttäytymiseen, ikään, terveyteen ja muihin vastaaviin häneen liittyviin seikkoihin sekä muihin tilanteen kokonaisarviointiin vaikuttaviin seikkoihin (PoL 1:3 §). Vähimmän haitan periaate tarkoittaa puolestaan sitä, että poliisin toimenpiteillä ei kenenkään oikeuksiin saa puuttua enempää eikä kenellekään saa aiheuttaa suurempaa vahinkoa tai haittaa kuin on välttämätöntä tehtävän suorittamiseksi (PoL 1:4 §). Tarkoitussidonnaisuuden periaate velvoittaa poliisia käyttämään toimivaltuuttaan vain säädettyyn tarkoitukseen (PoL 1:5 §).

Voimankeinojen käyttöä koskeva sääntely on oltava lakitasoista, koska perustuslain 80 §:n 1 momentissa (11.6.1999/731) niin säädetään. Kyseisessä pykälässä tarkoitetaan yksikön oikeuksiin ja velvollisuuksiin menevää säätelyä, joten tämän takia voimankeinojen käyttö, varautuminen voimakeinojen käyttöön ja käytöstä varoittaminen, ampuma-aseen käyttö sekä sitominen on poliisilaissa yksittäisinä pykälinä. (Rantaeskola 2014, 99.)

Näiden pykälien mukaista toimintaa arvostellaan aina poliisilain periaatteiden mukaisesti. Voimakeinojen käytön pykälään on sisällytetty termit tarpeellisuus ja puolustettavuus. Voimakeinojen puolustettavuutta arvioitaessa otetaan huomioon tehtävän tärkeys ja kiireellisyys, vastarinnan vaarallisuus, käytettävissä olevat voimavarat sekä muut tilanteen kokonaisarvosteluun vaikuttavat seikat (PolL 2:17 §).

Periaatteiden mukaisesti voimakeinojen käytöstä johtuvien haittojen tulee olla oikeudenmukaisia ja kohtuullisessa suhteessa alkutilanteeseen. Puolustettavuudessa on myös kyse kohtuullisuudesta ja kohtuuttomien seurausten välttämisestä. Tarpeellisuudella tarkoitetaan sitä, että voimakeinoja saa käyttää vasta, kun muut keinot eli kehotukset ja käskyt eivät tehoa ja on huomioitu voimakeinojen käyttämisen ajallinen ulottuvuus vastarinnan lakkaamiseen tai tilanteen hallintaan saamiseen. Tämä tarkoittaa sitä, ettei voimakeinoja voi käyttää liian aikaisin eikä myöskään liian myöhään käytettyjä voimakeinoja voida pitää tarpeellisina. Lisäksi on otettava huomioon, että käytetään lievintä mutta samalla tehokkainta ja toimivinta keinoa. (Rantaeskola 2014, 100-101.)

Koska poliisi saa voimankäyttöön koulutusta, se otetaan kokemuksen lisäksi myös huomioon hätävarjeluun puolustettavuutta arvioitaessa. Poliisilakiin on voimakeinojen käytön pykälään kirjattu, että virantoimituksessa olevalla poliisimiehellä on oikeus hätävarjeluun niin kuin rikoslain hätävarjelusta säädetään. Tällöin poliisi kuitenkin toimii virkavastuulla. Hätävarjelusta rikoslain 4 luvun 4 §:ssä (13.6.2003/515) todetaan, että aloitetun tai välittömästi uhkaavaan oikeudettoman hyökkäyksen torjumiseksi tarpeellinen puolustusteko on hätävarjeluna sallittu, jollei teko ilmeisesti ylitä sitä, mitä on pidettävä kokonaisuutena arvioiden puolustettavana, kun otetaan huomioon hyökkäyksen laatu ja voimakkuus, puolustautujan ja hyökkääjän henkilö sekä muut olosuhteet. Koska poliisi toimii hätävarjelutilanteessa virkavastuulla häntä ei enää arvostella tällaisessa tilanteessa siviilihenkilönä. Tämä tarkoittaa sitä, että poliisimiehelle voidaan perustellusti asettaa korkeammat vaatimukset kuin tavalliselle kansalaiselle. Poliisin on aina pystyttävä perustelemaan toimivallan käyttö, mutta erityisesti voimakeinojen käyttö. Periaatteena on se, että poliisi valitsee lievimmän ajateltavissa olevan voimakeinon ja käyttää sitä vähiten haittaa ja vahinkoa tuottavalla tavalla. (Rantaeskola 2014, 102-104.)

Kokonaisuutena ajatellen poliisin toimivallan käyttöä ja varsinkin voimakeinojen käyttöä on säädelty poliisilaissa tarkoin periaatteiden muodossa. Koska virkatoimea suorittavan poliisimiehen on noudatettava kyseisiä periaatteita, tulee hänen tiedostaa niiden merkitys. Vaikka varusteista ei säädetä poliisilaissa suoranaisesti, tulee jokaisen poliisimiehen ymmärtää, että poliisin valintoja varusteidenkin valinnan suhteen arvioidaan viime kädessä poliisilain perusteiden mukaisesti.

Poliisilain 9 luvun 10 §:ssä (22.7.2011/872) määritellään tarkemmat säännökset. Kyseisessä pykälässä luetellaan mitä valtioneuvoston tai sisäministeriön asetuksilla voidaan säätää tarkemmin poliisissa. Opinnäytetyöhöni liittyen luettelossa mainitaan, että valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää voimankäyttö- ja suojavälineistä ja sisäministeriön asetuksella voidaan säätää tarkemmin voimakeinojen käytön määritelmistä, voimankäyttökoulutuksesta, voimankäytön harjoittelusta ja seurannasta, oikeudesta kantaa voimankäyttövälineitä, voimankäyttövälineiden säilyttämisestä sekä voimakeinojen käytön valvonnasta. Onkin syytä seuraavaksi tarkastella kyseisiä asetuksia ja käsitellä niiden osuutta varustevyön kouluttamiseen.

2.2.2 Valtioneuvoston asetus poliisista

Valtioneuvoston asetuksen 10 §:ssä (19.12.2013/1080) säädetään, että valtio varustaa poliisimiehen tehtävien edellyttämällä voimankäyttö- ja suojavälineillä. Poliisilain voimakeinojen käytön pykälän mukaisia henkilöön kohdistuvia voimakeinoja käyttäessä poliisimies saa ainoastaan käyttää käsitteissä avaamiani voimankäyttövälineitä, jotka Poliisihallitus on hyväksynyt ja joiden käyttöön poliisimies on saanut koulutuksen.

Kyseinen linjaus, voimankäyttövälineen määritelmän lisäksi, on tämän asetuksen ainoa voimankäyttöä tai yleisesti varustevyöllä kannettavia välineitä säätelevä pykälä. Pykälässä ei kuitenkaan oteta kantaa muihin varusteisiin, joten laki tai asetus tasolla ei selkeästi oteta kantaa muuhun poliisin varustamiseen.

2.2.3 Sisäministeriön asetus poliisin voimakeinoista

Sisäministeriön asetuksen poliisin voimakeinoista sekä kulkuneuvon pysäyttämisestä 1 luvun 2 §:ssä (245/2015) määritellään käsitteissään avattuja voimankäytön termejä. Asetuksessa käsitellään omissa pykälissään voimankäyttökoulutusta, harjoittelua ja seurantaa, oikeutta kantaa ja käyttää voimankäyttövälineitä sekä voimankäyttövälineiden säilyttämistä poliisissa.

Poliisimiehen on tunnettava kantamiensa voimankäyttövälineiden vaikutukset ja niiden käyttöön liittyvät säännökset sekä osattava käyttää niitä asianmukaisesti. Tässä yhteydessä mainitaan, että voimankäytön perus- ja kouluttajakoulutuksesta vastaa Poliisiammattikorkeakoulu. Poliisiyksikkö kuitenkin vastaa voimankäytön ylläpitokoulutuksesta ja harjoittelusta. Poliisimiehellä on oikeus kantaa ja käyttää voimankäyttövälinettä vain, jos hän on saanut kyseisen voimankäyttövälineen käyttöön koulutuksen, osallistunut ylläpitävään koulutukseen ja harjoitteluun sekä suorittanut voimankäyttövälineen tasokokeen. (Sisäministeriön asetus poliisin voimakeinoista sekä kulkuneuvon pysäyttämisestä 1:3 §.)

Asetuksen 5 §:ssä voimankäyttövälineiden säilyttämisestä säädetään seuraavasti: *”Voimankäyttövälineet on säilytettävä poliisin tiloissa. Perustellusta syystä niitä voidaan kuitenkin säilyttää muuallakin. Voimankäyttövälineet on säilytettävä siten, etteivät ne joudu asiattomien haltuun tai muuten aiheuta vaaraa.”* (Sisäministeriön asetus poliisin voimakeinoista sekä kulkuneuvon pysäyttämisestä 1:5 §).

Säilyttämisellä tässä asetuksessa tarkoitetaan selkeästi pitkäaikaissäilyttämistä eikä varustevyöllä tilapäisesti eli työtehtävien vaativalla tavalla säilyttämistä. Sisällöltään voimankäyttövälineiden säilyttämiselle varustevyöllä voidaan kuitenkin mielestäni käyttää periaatteena samaa lausetta, etteivät ne joudu asiattomien haltuun tai aiheuta muuten vaaraa.

Yleisesti tässä asetuksessa otetaan kantaa vastuista voimankäytön kouluttamiseen ja voimankäytön valvomiseen. Omana lukunaan asetuksessa säädetään kulkuneuvon pysäyttäminen, mutta sen sisältö ei liity varustevyön kouluttamiseen. Kokonaisuutena tutkintakysymykseeni, kuinka poliisi voi muokata henkilökohtaista varustevyötään, ei ole saatu poliisista säädettyjen asetusten avulla vastausta.

2.2.4 Työturvallisuuslaki

Työturvallisuuslain 1 luvun 1 §:n (23.8.2002/738) mukaan lain tarkoituksena on parantaa työolosuhteita muun muassa työntekijöiden työkyvyn turvaamiseksi ja ylläpitämiseksi. Tätä lakia sovelletaan myös virkasuhteessa eli poliisissa tehtävään työhön. Kuten aiemmin mainitsin, suoranaisesti termit työturvallisuuslaissa ei ole poliisin toimintaympäristöön yhdistettävissä. Seuraavaksi käsitelen muutamaa pykälää, joiden sisältö on kuitenkin sovellettavissa poliisin työhön. Korvaan viittauksissa työntekijän sanalla poliisimies ja työnantajan sanalla Poliisihallitus.

Poliisimiehen on noudatettava Poliisihallituksen toimivaltansa mukaisesti antamia määräyksiä ja ohjeita. Yleisesti poliisimiehen on noudatettava työnsä ja työolosuhteiden edellyttämää turvallisuuden ylläpitämiseksi tarvittavaa huolellisuutta ja varovaisuutta. Poliisimiehen on kokemuksensa, Poliisihallitukselta saamansa opetuksen ja ohjauksen sekä ammattitaitonsa mukaisesti työssään huolehdittava käytettävissään olevin keinoin niin omasta kuin muiden työntekijöiden turvallisuudesta ja terveydestä. (Työturvallisuuslaki 2:8 §.)

Työturvallisuuslaissa käsitellään työvälineitä, siten että niitä tulisi käyttää käyttö- ja muiden ohjeiden mukaisesti sekä muutenkin ammattitaidon ja työkokemuksen mukaisesti oikein (Työturvallisuuslaki 4:21 §). Tätä voitaisiin soveltaa poliisissa, kun voimankäyttöväline ymmärretään työvälineeksi. Ongelmana poliisissa on kuitenkin, että suoranaisia käyttö- tai muita ohjeita voimankäyttövälineille ei ole olemassa. Voimankäyttövälineiden turvallisuusohjeet löytyvät valmistajan toimesta, mutta niiden sisältö sisältyy tarvittavilta osin voimankäyttökoulutukseen ja niiden sisäistäminen jää voimankäytön opettajien vastuulle. Näin ollen poliisiopiskelija ohjeistetaan ottaman ongelmatilanteissa yhteyttä voimankäytön opettajiin. Samalla tavalla voimankäyttövälineiden koteloiden valmistajien toimesta on luotu turvallisuusohjeet koteloiden kanssa syntyviin ongelmatilanteisiin. Kyseiset turvallisuusohjeet sisältävät siis lähinnä varoituksia ja ohjeita ottamaan valmistajaan yhteyttä ongelmatilanteissa. Opinnäytetyöni tarkoituksena onkin luoda käyttöopas varustevyölle siihen liitettävälle voimankäyttövälineen koteloille. Käyttöoppaassa löytyy valmistajan käyttöohjeista poimituja oleellisiksi näkemiäni asioita, jotta työturvallisuuslain mukainen ohjeistus olisi saatavissa varustevyön osalta. Tarkoitukseni on kuitenkin vain viitata valmistajan ohjeisiin, jotka löytyvät tarvittaessa alkuperäisinä muun muassa Poliisin materiaalikeskuksesta.

Vaikka käyttöohjeita ei olisikaan saatavissa, työturvallisuuslaki edellyttää, että poliisimies perehdytetään riittävästi työhön ja työssä käytettäviin työvälineisiin siten, että poliisimiehen

ammattillinen osaaminen ja työkokemus otetaan huomioon. Erityisesti työvälineiden oikeaan käyttöön ja turvallisiin työtapoihin on annettava perehdytystä ennen uuden työn tai tehtävän aloittamista tai työtehtävien muuttuessa. (Työturvallisuuslaki 2:14 §.) Poliisiopiskelijan ammatillinen osaaminen tai ainakin työkokemus on vähäinen verrattuna muihin uusiin viran saaneisiin poliiseihin. Tällä hetkellä poliisiopiskelijoiden oletetaan saaneen Poliisiammattikorkeakoulussa tarvittavan perehdytyksen, kun he siirtyvät työharjoitteluun eli töihin poliisilaitoksiin. Poliisilaitoksissa on käytössään samalla tavalla Poliisihallituksen hyväksymät voimankäyttövälineet, kuten Poliisiammattikorkeakoulussakin, joten niihin poliisiopiskelija on saanut harjoitteluun lähtiessään tarvittavan perehdytyksen. Työvälineiden eli voimankäyttövälineiden turvallinen ja oikeaoppinen käyttäminen kuitenkin käsittää myös voimankäyttövälineen ottamisen sen kotelosta sekä kotelon sijoittamista varustevyölle. Tähän voimankäyttövälineen turvalliseen ja oikeaoppiseen käyttämiseen yritän luoda varustevyön muokkaamisen myötä vaihtoehtoja. Voimankäyttövälineiden kotelot tai varustevyö itsessään voi olla poliisilaitoksen varustehankinnoista riippuen erilaisia, joten perehdytystä uusille työntekijöille tarvitaan työn alkaessakin. Poliisiopiskelijoille suunnatussa käyttöoppaassa herätän ajatuksia, joiden avulla uuden viran saava poliisiopiskelija tiedostaa varustevyön muokkaamisen mahdollisuuksia. Näin ollen uuden työntekijän ammatillinen osaaminen paranee ja perehdyttäminen helpottuu.

Poliisin työnkuva on huomattavan erilainen kuin muiden ammattien työnkuva. Siksi työturvallisuuslaissa käsiteltävien asioiden soveltaminen poliisissa on haastavaa. Periaatteina pykälien sisältö on ymmärrettävissä ja sovellettavissa, mutta suoraa vastausta esimerkiksi varustevyön muokkaamisesta työturvallisuuden parantamiseksi ei ole määritetty. Esimerkkinä tästä voisi olla työn kuormitustekijöiden välttämisen ja vähentämisen pykälä. Kyseisen pykälän sisältö on se, että työntekijä todetaan työssään kuormittuvan hänen terveyttään vaarantavalla tavalla, on työnantajan tiedon saatuaan ryhdyttävä käytettävissään olevin keinoin toimiin kuormitustekijöiden selvittämiseksi sekä vaaran välttämiseksi tai vähentämiseksi (Työturvallisuuslaki 4:25 §). Käytännössä poliisissa tätä voitaisiin soveltaa virka-aseen kotelon osalta. Jos poliisimies esimerkiksi huonon olkapään liikkuvuuden takia ei pysty ottamaan virka-asetta vyölle asetettavasta virka-asekotelosta kuormittumatta, työnantajan eli poliisilaitoksen tulisi hankkia tai tarjota poliisimielle reisikotelo. Virka-asekotelon siirtäminen reidelle asetettavaan reisilevyyn vähentää kuormitusta poliisimiehen olkapäälle, jolloin vaara, ettei poliisimies pysty nopeassa tilanteessa käyttämään virka-asetta, vältetään.

2.2.5 Valtioneuvoston asetus työvälineistä

Maininnan arvoisena ja aiheeseeni liittyvänä työturvallisuuslain alaisena asetuksena näkisin työvälineen turvallisesta käytöstä ja tarkastamisesta. Konteksti tässäkin asetuksessa sijoittuu työelämään yleensä, mutta työvälineen käyttöohjeiden pykälää voitaisiin soveltaa poliisissäkin käytettävien voimankäyttövälineiden tai niiden koteloiden ja varustevyön käyttöohjeisiin.

Valtioneuvoston asetuksen työvälineiden turvallisesta käytöstä ja tarkastamisesta 1 luvun 3 §:ssä (12.6.2008/403) työvälineen käyttöohjeista korostetaan työnantajan velvollisuutta ottaa huomioon työvälineen käyttöön liittyvät valmistajan antamat ohjeet. Jos valmistajan ohjeet eivät ole riittävät tai niitä ei ole saatavilla, niitä tulee täydentää tai laatia tarvittaessa uudet ohjeet. Ohjeet on pidettävä ajan tasalla ja niiden on oltava työntekijöiden saatavilla ja ymmärrettävissä.

Juuri käsitellyn pykälän sisältö on ollut itselläkin opinnäytteeni yhtenä päätavoitteena. Pyrin opinnäytteen produktilla eli käyttöoppaalla korjaamaan puutteen, ettei työntekijöillä eli poliisimiehillä ole ollut tarvittavia ohjeita varustevyöhön ja siihen liitettävien voimankäyttövälineiden koteloiden osalta. Koska opinnäytetyöni sisältö on suunnattu poliisiopiskelijoille, tulee tulevat poliisimiehet ymmärtämään varustevyön ohjeistuksen ja tietämään mistä ajan tasalla pidettävä ohjeistus löytyy jatkossa. Eikä mikään estä varustevyön käyttöoppaan jakamista muihinkin poliisiyksiköihin. Todellisuudessa kokeneemmat poliisimiehet ovat vain oppineet käyttämään varusteitaan omalla tavallaan eli tietyllä tavalla virheiden kautta löytäneet toimivat toimintatavat. Käyttöoppaassani olen kerännyt valmistajan ohjeista oleellimmat seikat eli viitannut niihin. Alkuperäiset ohjeet eivät ole ymmärrettävästi luettavissa, joten tarvetta saatavilla olevalle ja ymmärrettävällä käyttöoppaalle todellakin on. Lisäksi olen lisännyt käyttöoppaaseen ohjeita, jotka ovat suunnattu poliisiopiskelijoiden tarpeita ajatellen. Näin ollen pyrin luomaan käyttöoppaaseen ymmärrettävän ohjeiden kokonaisuuden.

3 POLIISIHALLITUS

Lainsäädännön osuuden käsittelyn jälkeen jää vielä kysymysmerkkejä ilmaan. Varusteiden osalta vain voimankäyttövälineisiin otettiin kantaa. Tämä on täysin ymmärrettävää, koska onhan voimankäyttövälineet mielestäni niitä varusteita, joihin poliisin tehtävien turvallinen hoitaminen ja töiden tekemisen mahdollistaminen perustuu. Tärkeänä pidän kuitenkin sitäkin, että kuinka kyseisiä voimankäyttövälineitä kannetaan. Tässä luvussa tarkastellaan, kuinka Poliisihallitus poliisiyksiköiden ylijohdona on määrännyt tai ohjeistanut varusteiden osalta kaikkia poliisiyksiköitä eli myös Poliisiammattikorkeakoulua.

3.1 Varusteen hyväksyminen poliisikäyttöön

Tärkeimpänä aiheeseeni liittyvänä määräyksenä pidän Varusteen hyväksymistä poliisinkäyttöön (Poliisihallitus 2017), joka on tullut voimaan 17.4.2017 ja on voimassa ainakin 16.4.2022 asti. Määräys pelkän otsikoinnin avulla näyttää käsittelevän juuri niitä kysymyksiä, joita halusin selvittää poliisiopiskelijoille lopullisessa käyttöoppaassani. Voiko poliisiopiskelija hankkia halutessaan varustevyölleen tarpeelliseksi näkemiään varusteita? Onkin syytä käsitellä määräystä siltä osin, miten se käsittelee varustevyötä ja siihen liittyviä varusteita.

Määräyksen tarkoitusta ja soveltamisalaa käsitellään ymmärrettävästi ensimmäisenä. Koska poliisiasetuksessa on säädetty voimankäyttövälineiden vaativan aina Poliisihallituksen hyväksynnän, Poliisihallitus on laajentanut vastaavan hyväksymisvaatimuksen koskemaan myös muita poliisitoiminnassa käytettävää varustusta määräyksessä Poliisin materiaalihalinto ja hankinnat. Kyseisessä määräyksessä säädetään, että poliisitoiminnassa saa käyttää ainoastaan Poliisihallituksen hyväksymiä samassa määräyksessä lueteltuihin tuoteryhmiin kuuluvia laitteita, välineitä ja varusteita. Luettelo näistä tuoteryhmistä on kuitenkin, poiketen edellisestä lauseesta, tämän määräyksen liitteenä. Määräyksellä Varusteen hyväksyminen poliisikäyttöön ohjeistetaan määräyksen Poliisin materiaalihalinto ja hankinnat soveltamisalan mukaisten välineiden ja varusteiden poliisikäyttöön hyväksymisen menettelytavat ja prosessit sekä määritellään kaikkien toimijoiden roolit hyväksymisprosessin eri vaiheissa. (Poliisihallitus 2017.)

Edellä mainittu määräyksen tarkoitus ja soveltamisala on mielenkiintoinen. Se antaa ensin ymmärtää, että Poliisihallitus on laajentanut voimankäyttövälineiden kaltaista

hyväksymisvaatimusta koskemaan myös muuta eli kaikkea poliisitoiminnassa käytettävää varustusta. Tämähän tarkoittaisi, että myös varustevyö ja kaikki voimankäyttövälineiden kotelot pitäisi olla Poliisihallituksen hyväksymiä, jos niitä käytetään poliisissa. Seuraavassa lauseessa kuitenkin linjataan, että poliisitoiminnassa saa käyttää ainoastaan Poliisihallituksen hyväksymiä samassa määräyksessä luoteltuihin tuoteryhmiin kuuluvia laitteita, välineitä ja varusteita. Samalla määräyksellä tarkoitetaan tätä määräystä eli Varusteen hyväksyminen poliisin käyttöön. Tämä tarkoittaa siis sitä, että vain niiden laitteiden, välineiden ja varusteiden on oltava Poliisihallituksen hyväksymiä, jos niiden tuoteryhmä on mainittuna luettelossa.

Luettelo hyväksyntää edellyttävistä tuoteluokista löytyy tämän määräyksen liitteistä. Kyseisessä luettelossa on selkeästi havaittavissa, että ainoa aiheeseeni liittyvä tuoteryhmä on voimankäyttö- ja suojavälineet. Luettelossa ei siis ole mainintaa varustevyöstä, voimankäyttövälineiden koteloista tai muista varustevyölle laitettavista varusteista kuten taskulampuista. Tästä voidaan tehdä johtopäätös, että poliisitoiminnassa käytävistä varusteista varustevyöllä ainoastaan voimankäyttövälineiden tulee olla Poliisihallituksen hyväksymiä. Huomioita on kuitenkin vielä mahdollisuus, että voimankäyttövälineiden koteloita voidaan säädellä erillisillä määräyksillä tai jopa päätöksillä.

3.2 Päätös varustevyön hyväksymisestä

Poliisihallitus hyväksyi 19.1.2016 päätöksellä varustevyön hyväksyminen (Poliisihallitus 2016) tällä hetkellä käytössä olevan eli Total Gear Authorities Belt System -varustevyön poliisin käyttöön. Päätöksessä määritellään varustevyötä olevan saatavilla kokoina XS, S, M, L, XL ja XXL. Lisäksi päätöksessä viitataan salassa pidettävään määräykseen, jota käsitellään tarkemmin liitteessä (liite 3).

3.3 Poliisin materiaalihallinto ja hankinnat

Aiemminkin mainitulla määräyksellä Poliisin materiaalihallinto ja hankinnat (Poliisihallitus 2019) määritellään yhteiset toimitavat koko poliisiorganisaation hankintojen ja materiaali-toimen järjestämiseksi taloudellisesti ja tuloksellisesti. Poliisin materiaalihallinnolla tarkoitetaan kokonaisuutta poliisissa, joka pitää sisällään palveluiden ja tavaroiden hankinnat, hankintoihin liittyvät sopimukset, toimittajahallinnan sekä omaisuuden hankinnan. Poliisi hankkii tarvitsemansa palvelut, kaluston, välineet ja varusteet sekä kehittää ja ylläpitää niitä

noudattaen julkisia hankintoja koskevia säädöksiä, hyvää hankintatapaa sekä poliisin toimintaa koskevaa muuta lainsäädäntöä. (Poliisihallitus 2019.)

Tätä määräystä on syytä käydä läpi, koska poliisissa on edellä mainitulla tavalla perustettu materiaalihallinto, joka vastaa keskitetysti materiaalin kuten laitteiden, välineiden ja varusteiden valinnasta poliisin käyttöön. Opinnäytetyöni tarkoituksena oli myös selvittää, että voiko poliisiopiskelija hankkia varustevyölle tarpeelliseksi näkemiään varusteita mistä vain ja miten vain. Näistä hankintoihin liittyvistä säätelyistä voisi tehdä oman opinnäytteen ja sen läpi käyminen tämän työn yhteydessä ei ole tarpeen. Olen poiminut tästä määräyksestä muutamia tärkeitä kohtia, jotka määrittelevät opinnäytteeni käyttöoppaan tarkoitusta. Palaan tämän määräyksen sisältöön Poliisin materiaalikeskukseen suunnatun haastattelun yhteydessä.

Poliisi-yksikkö eli myös Poliisiammattikorkeakoulu vastaa siitä, että materiaalia kuten varustevöitä käytetään ja huolletaan ohjeiden mukaisesti. Poliisiyksiköt tekevät hankintayhteistyötä ja keskittävät poliisin kalustoon, välineisiin ja varusteisiin liittyvät hankinnat Poliisin materiaalikeskuksen kilpailuttamiin hankintasopimuksiin. Tutkintokoulutuksesta poliisin kalustosta sekä välineiden ja varusteiden asianmukaisesta käytöstä vastaa ensisijaisesti Poliisiammattikorkeakoulu. (Poliisihallitus 2019.)

Tällä hetkellä materiaalin käyttöön ja huoltoon liittyvät ohjeistukset löytyvät vaihtelevasti Materiaalihallinnon tiedon Mahti-sivustolla. Kyseinen sivusto on kuitenkin vasta alkuvaiheessa, eikä sinne ole päivitetty vielä ohjeita tarpeellisella tasolla. Yhtenä opinnäytetyöni tarkoitukseni onkin kerätä sieltä liittyvistä ohjeista oleellimmat ja luoda Poliisiammattikorkeakoulun tarpeita palveleva käyttöopas varustevyön hallintaan. Koska Mahti-sivuston sisältö on vielä kehitysvaiheessa, olen joutunut täydentämään sisältöä asiantuntijoilta sekä valmistajien sivuilta.

Poliisiyksikkö tasolla tehtävät hankinnat perustuvat hankintasopimuksiin. Näin Poliisin materiaalihallinnon periaatteet täyttyvät. Määräyksessä ei kuitenkaan oteta selkeästi kantaa yksilötasolla tehtäviin hankintoihin. Tätä onkin kysyttävä suoraan Poliisin materiaalikeskuksen haastattelussa.

3.4 Poliisihallitukselle suunnatun konsultaation tulokset

Poliisihallituksen rooli on poliisin ylijohdona myös vastata Poliisihallituksen hyväksymien määräyksiensä sisällöstä. Sisällön tarkoituksen varmistamista varten pyysin Poliisihallituksesta poliisitarkastajalta Ari Alaselta tarkennuksia määräyksiin liittyen.

Alasen vastauksien salassa pidettävää osuutta käsitellään liitteessä (liite 3). Alasen mukaan maininta käytettävistä koteloista voi olla joidenkin voimankäyttövälineiden hyväksymispäätöksissä. Kaikki poliisin ostotilausjärjestelmästä hankittavina olevat kotelot ovat hyväksytyt poliisin käyttöön. (Alanen 2019.) Kyseisen lause on sisällöltään selvä, mutta mielenkiintoisena pidän sen soveltamista Poliisiammattikorkeakoulun opiskelijoille.

Poliisiammattikorkeakoulussa ei ole mahdollista hankkia poliisin ostotilausjärjestelmästä uusia tuotteita, koska poliisiopiskelijat eivät saa tilauksilleen hyväksyntää. Näin ollen, kun ostotilausjärjestelmä ei ole käytettävissä haluamansa kotelon saamiseksi, herää kysymys voiko sen saada jotenkin muuten. Poliisiammattikorkeakoulu tietenkin korvaa viallisen kotelon vastaavalla ehjällä, mutta varustevyön varustaminen muilla kuin Poliisiammattikorkeakoulun tarjoamilla koteloilla ei ole ohjeistettu.

Ari Alanen avasi menneisyyden haasteista seuraavasti: *”Poliisihallitus aloitti toimintansa vuoden 2010 alusta ja vanha Poliisin tekniikkakeskus (PTK) lakkautettiin 2013 lopussa. PTK aikoinaan hankki kaikki poliisin käyttämät varusteet ja välineet ja myös huolehti niiden hyväksymispäätöksistä. PTK:n lakkauttamisen jälkeen vastuu siirtyi poliisin materiaalikeskukselle, mutta siirtymäkauden ongelmia on ollut.”* (Alanen 2019.)

Määräykseen Poliisin materiaalihallinto ja hankinnat koskien Alanen ohjasi kysymään asioista suoraan Poliisin materiaalikeskukselta.

4 POLIISIN MATERIAALIKESKUS

Tämän luvun tarkoituksena on käsitellä Poliisin materiaalikeskuksen antamaa tietoa varusteista, jotka ovat jokaisen poliisiopiskelijan saatavilla TUVE:ssa eli poliisin turvaverkossa. Lopulta käsitellään koko opinnäytetyöhön kohdistuneita kysymyksiä, kun kysyn niihin vastauksia Poliisin materiaalikeskuksesta.

4.1 Materiaalihallinnon tieto

Mahti-sivustolla on tarkoitus tuoda ilmi yleisesti kaikkeen poliisin materiaaliin liittyvää tietoa. Sivustolta löytyy myös polku voimankäyttö- ja suojavälineitä ja niiden varusteita varten. Vaikka sivusto jatkuvan kehityksen myllerryksessä, sinne on laitettu varustevyöhön ja voimankäyttövälineiden koteloidenkin käyttöohjeita. Kyseiset ohjeet ovat valmistajan tekemiä ja niiden lisäämisellä sivustolle voidaan olettaa, että näitä ohjeita tulee noudattaa myös poliisissa.

Koska Mahti-sivusto on Poliisin materiaalikeskuksen ylläpitämä, on se myös suhteellisen uusi. Poliisin materiaalikeskuksen henkilöstöresurssitilanteen vuoksi sivuston kehittäminen etenee sen mukaan, kun muusta työstä ehditään sitä työstämään. Kuitenkin mielestäni sivustolla on jo oleelliset tiedot, joita hieman tarkentamalla ja muokkaamalla pystytäisiin palvelemaan koko poliisiorganisaation tarpeita. Tarkastelen itse materiaalia tässä työssä Poliisiammattikorkeakoulua ja poliisiopiskelijoita varten.

Sivuston sisältöä tarkastellessa löytyy voimankäyttö- ja suojavälineiden sivun kautta linkki varusteisiin ja sitä kautta varustekoteloihin. Sisällöltään varustekoteloita käsittelevä sivu on yksinkertainen, mutta muutamia hyviä varustekoteloita linjaavia lauseita sieltä löytyy.

Varustekoteloista linjataan, että niiden tulee kestää säätä, kuten lunta, sadetta ja aurinkoa ilman että niiden ominaisuudet muuttuvat. Kotelon on suojattava välinettä iskuilta ja kolhuilta. Varustekoteloiden tulee olla kannettavissa yhtä helposti niin vasen- kuin oikeakätisesti. Aikaisemmin käytössä olleet ja hankitut hyväksytyt kotelot ovat luvallisia käyttää käyttökänsä loppuun asti. (Materiaalihallinnon tieto.)

Mielestäni kyseinen ohjeistus on yleisesti ottaen osuva. Viimeisessä lauseessa kuitenkin annetaan olettaa, että vain hyväksytyjä koteloita saisi käyttää. Ikään kuin olisi olemassa hyväksytyjä koteloita ja hyväksymättömiä koteloita. Tosin aiemmin käsiteltiin, että virka-asetta kannetaan poliisin käyttöön hyväksytyssä kotelossa. Tältä osin lause voisi pitää paikkansa, mutta silloin se käsittelisi vain kyseisiä erikseen hyväksytyksi määriteltyjä koteloita. Näitä epäselvyyksiä käsitellen Poliisin materiaalikeskukselle suunnatun kappaleen yhteydessä.

Vastaavasti voimankäyttö- ja suojavälineiden sivun kautta varusteiden kautta löytyy oma sivunsa voit varten. Sivun käsittelee tällä hetkellä käytössä olevaa varustevyötä. Tältä sivulta löytyy varustevyön käyttöohje pdf-tiedostona sekä suomeksi että ruotsiksi. Erehdyttävästi näiden tiedostolinkkien alla on lause, että nämä löytyvät hyväksytyjen tuotteiden listasta. Varustevyö ei kuitenkaan ole hyväksytyjen tuotteiden listassa, koska lista löytyy vain voimankäyttö- ja suojavälineistä. Lisäksi sivulla on lause, jossa kerrotaan, että myös aikaisemmin hankitut varustevyöt ovat hyväksytyjä käyttää, ja niihin liitetyt varustekotelot käyvät myös uuteen vyöhön, jos vyön leveys on maksimissaan ollut 58 mm. Sivulla mainitaan vielä, että aikaisemmin käytössä olleita tuotemerkkejä ovat muun muassa Front line ja Hellweg. (Materiaalihallinnon tieto.)

Sisällöltään sivu on jo kattava, koska sieltä löytyy käyttöohje varustevyölle. Muuten sivulla olevat maininnat herättävät mielestäni vain kysymyksiä. Käytännössä mainitaan vain, että aiemminkin käytössä olleiden varustevöiden leveys on ollut 58 millimetriä, joten vanhat varustekotelot käyvät myös uuteen vyöhön. Ymmärrettävää on myös, että vanhoja varustekoteloita voi kantaa myös uudessa varustevyössä. Kysymyksiä herättää se, että jos aikaisemmin hankitut varustevyöt ovat hyväksytyjä käyttää, voiko niitä sitten hankkia uuden tai työnantajan tarjoaman varustevyön tilalle. Sivun antaa olettaa, että varustevyö olisi hyväksytyjen tuotteiden listassa. Näin ollen myös vanhojen varustevöiden tulisi olla mainittuna kyseisellä listalla, jotta niitä saisi hankkia tai käyttää. Koska näin ei kuitenkaan ole, sivuston käyttäjälle eli esimerkiksi poliisiopiskelijalle jää epäselvä kuva mikä on hyväksytyä ja mikä ei. Tähänkin uskon saavani vastauksen Poliisin materiaalikeskukselta, jotta voin vastata tähän kysymykseen lopullisessa produktissani eli poliisiopiskelijoille suunnatussa varustevyön käyttöoppaassa.

4.2 Varusteiden käyttöohjeet

Mahti-sivustolla on oma sivunsa varustevyölle ja voimankäyttövälineiden koteloille. Varustevyön sivulla on linkki poliisia varten tehtyyn varustevyön käyttöoppaaseen, joka on kirjoitettu selkeästi suomen kielellä ja ruotsin kielellä. Käyttöohje on kuitenkin viiden sivun mittainen, eikä siinä ole yhtään havainnollistavaa kuvaa. Sisällön monimutkaisuuden vuoksi, vasta varustevyön ensimmäistä kertaa haltuunsa saaneen poliisiopiskelijan, on erittäin haastava yrittää sisäistää käyttöohjeessa käsiteltyjä asioita. Käyttöohjeessa otetaan kantaa varustevyön huoltoon, sen käyttämiseen, pituuden säätämiseen ja koteloiden kiinnittämiseen. Lisäksi käyttöohjeessa on varoitukset sekä ohjeet siirrettävien vyöpidikkeiden ja pidennysliensäosan käyttöön. Käyttöohjeessa on myös yhteystietoja ongelmatilanteita varten, mutta poliisiopiskelijoiden tulee ottaa näissä tilanteissa yhteyttä Poliisiammattikorkeakoulun voimankäytön opettajiin.

Voimankäyttövälineiden koteloiden sivulla on puolestaan kolme tekstitiedostoa, joissa käsitellään nykyisen valmistajan eli Safariland'in käyttöohjeita koteloihin liittyen. Valitettavaa on, että kaikki kolme ohjetta on vain ruotsin kielellä. Poliisiammattikorkeakoulun opiskelijoiden ruotsinkielentaito ei ole pääsääntöisesti tarvittavalla tasolla ymmärtämään kyseistä sisältöä, lukuun ottamatta ruotsinkielistä kurssia. Muutenkin käyttöohjeet ovat yleisen käyttöohjeen tapaisia sisältäen runsaasti varoituksia ja kieltoja.

Edellä mainittujen käyttöohjeiden ja Mahti-sivustolla muuten luettavissa olevien lauseiden avulla pystyin jo keräämään kattavan ohjeistuksen, jota pystyy muokkaamaan voimankäyttökoulutuksen aloittavia poliisiopiskelijoita ajatellen. Tämän lisäksi halusin vielä selvittää opiskelijoille mitä varustevyölle voi laittaa annettujen varusteiden lisäksi. Kysymykseen pystytään varmasti vastaamaan parhaiten Poliisin materiaalikeskuksesta.

4.3 Poliisin materiaalikeskukselle suunnatun konsultaation tulokset

Opinnäytetyön aikana on herännyt runsaasti kysymyksiä, joihin vastauksien etsiminen on johtanut Poliisin materiaalikeskukseen. Keräsin kysymyksiä herättäneistä asioista kokonaisuuden, johon sain vastauksen Poliisin materiaalikeskuksen materiaaliryhmän erikoissuunnittelija Antti Penttilältä. Materiaaliryhmä vastaa poliisin varusteista ja välineistä (muun muassa virkavaatteista, voimankäyttö- ja suojavälineistä, elektroniikasta, optiikasta ja mittalaitteista), materiaalitietojärjestelmistä ja tilausten ja ostojen tuesta (Materiaalihallinnon tieto).

Poliisin materiaalikeskus ei rajoita opinnäytteen pääkysymystä, jos muokkaamisella tarkoitetaan koteloiden ja varusteiden sijoittelua varustevyölle. Rajoittavia tekijöitä tulee ilmi voimankäyttökoulutuksen yhteydessä ja riippuen siitä, kuinka niiden käyttöä koulutetaan. Turvallisuusnäkökulma on, ettei ristiselän kohdalle tai selkäpuolella ole kotelaita. Nämä näkökulmat ovat loukkaantumisen riskien ennalta ehkäisemistä esimerkiksi kaatumisen vaikutuksen vähentämiseksi ja autossa istumisen helpottamiseksi. (Penttilä 2019.)

Poliisin voimankäyttövälineiden koteloilta ei ole olemassa hyväksytyjen tuotteiden luetteloa. Huomioida tulee kuitenkin, että poliisihallitus on kilpailuttanut kotelot ainakin kahteen kertaan koko poliisihallintoon. Käytännössä tämä on tarkoittanut, että muilta kuin sopimustoimittajilta ei saisi ostaa kotelaita (ainakaan valtakunnallisessa tai yksikön mittakaavassa), koska kyseessä on tuolloin pahimmillaan sopimusrikkomus. Kuitenkin käytännössä pieniä määriä yksikön tai yksittäisen henkilön toimesta on erilaisia kotelaita ostettu muilta kuin sopimustoimittajilta. Tätä poikkeamaa ei käytännössä voi estää millään määräyksellä tai kiellolla. Edellä mainittu tarkoittaa myös, että yksittäisten käyttäjäryhmien tarvitsemia kotelomalleja ei ole välttämättä kilpailutettu lainkaan. (Penttilä 2019.)

Koska työnantajalla on työturvallisuuslain perusteella velvollisuus varustaa ja kouluttaa työntekijät vaarallista työtä ja tehtäviä varten, poliisissakin työntekijälle tarjotaan voimankäyttö- ja suojavälineet tällä periaatteella. Voimankäyttö- ja suojavälineet ovat käyneet läpi kilpailutuksen ja niitä varten on luotu hyväksytyjen tuotteiden luettelo. Kilpailutuksen tarkoituksena on testata ja tarkastaa tuotteiden sertifiointi, jolloin niiden suojaustaso ja ominaisuudet on määritelty koko hallinnon tasolla. Poliisissa velvoitetaan näitä hyväksytyjä tuotteita tiettyjen työtehtävien edellyttämällä tavalla. Jos joku työntekijänä lähtee muuttamaan tuotetta tai poikkeamaan annetuista ohjeista eli esimerkiksi jättää käyttämättä, saattaa vastuu vahinkotilanteessa tällöin jäädä työntekijän vastuulle ja työntekijä voi jäädä ilman Valtionkonttorin korvausta vastaten täten itse aiheutuneista kuluista. Voimankäyttövälineiden kotelot kuuluvat kuitenkin tuoteryhmään, jonka tuotteiden kaikkien mahdollisten variaatioiden määrittelemine ei ole nähty tarkoituksenmukaisesti, kun huomioidaan siihen tarvittava aika ja resurssi. Poikkeusta, joka on salassa pidettävää, avaan liitteessä (liite 3). (Penttilä 2019.)

Poliisissa on tällä hetkellä käytössä useita erilaisia kotelomalleja eri varusteille ja välineille. Osa on sellaisia, jotka ovat juuri yksittäisten käyttäjäryhmien kuten henkilösuojaustehtävissä toimivien poliisien tarpeiden mukaan hankittu muilta kuin sopimustoimittajilta, koska niitä

ei ole muuten saatavissa. Osa on taas edellisen kilpailutuksen tuloksena tehdyn sopimuksen voimassa oloaikana hankittuja ja loput ovat sellaisia voimankäyttövälineen koteloita, jotka eivät kelpaa loppukäyttäjälle, koska on jokin hänen mielestään parempi tuote, kuin se mitä työnantaja tarjoaa. Voimankäyttövälineiden koteloiden käyttöä koulutetaan Poliisiammatti-korkeakoulun tarjoaman voimankäyttökoulutuksen aikana, mutta omatoimisesti korvaavien koteloiden hankkiminen jättää uuden kotelon käyttämisen oppimisen todennäköisesti vain oman aktiivisuuden varaan. (Penttilä 2019.)

Koska yleisesti voimankäyttövälineiden koteloita koteloa ei ole määritelty Poliisihallituksen hyväksyminen vaativiksi varusteiksi, niitä voi hankkia omatoimisesti myös poliisin tilausjärjestelmän ulkopuolelta. Sama koskee myös varustevyötä ja kaikkia muita varustevyölle kiinnitettäviä varusteita koteloineen, kuten esimerkiksi käsivalaisinta koteloineen. Periaatteessa varustevyölle laitettavia varusteita voimankäyttövälineiden lisäksi ei rajoiteta millään tavalla. Vaikka poliisille kilpailutetut kotelot ovat testattuja ja poliisimiehistä koostuneen testityhmän mielestä hyviksi todettuja, ei kilpailutettujen koteloiden käyttämistä ole veloitettu muuten kuin liitteessä 3 mainitulta osin. Käytännössä voidaan kuitenkin todeta, että voimankäyttökoulutuksessa tulee ottaa huomioon varustevyöllä kannettavien varusteiden käytettävyyden, kun koteloiden paikkoja varustevyöllä mietitään. Varustevyölle on olemassa niin paljon erilaisia varusteita ja välineitä, että kaikki eivät yksinkertaisesti mahdu varustevyöhön. (Penttilä 2019.)

Ainoa muotoseikka ulkonäöllisesti varustevyössä on, että koteloiden kuten myös varustevyön itsessään tulee olla mustia. Käytännössä poliisimies on itse vastuussa siitä, ettei varustevyö kokonaisuutena erotu liikaa ja näin ollen paljasta toimintaa, jos sitä pyritään tehtävän luonne huomioiden välttämään. Varustevyöllä tiedettävästi kannetaan poliisissa monia erilaisia välineitä ja niille soveltuvia koteloita, kuten virka-asekotelo, etälamautinkotelo, teleskooppipatukkakotelo, kaasusumutinkotelo, varalipaskotelo, käsirautakotelo yksille käsiraudoille ja kaksille käsiraudoille, monitoimityökalukotelo, veitsikotelo, taskulamppukotelo, käsiradiokotelo ja kotelo kiristyssidettä tai muita ensiapuvälineitä varten. Koteloiden lisäksi varustevyöllä tiedettävästi kannetaan myös lenkkiä valaisimelle tai muovipatukalle, erilaisia avainlenkkejä, -jojoja tai -hihnoja, reisilevyä varten olevia irtolenkkejä ja erilaisia rasioita, säilytyspusseja ja -taskuja. (Penttilä 2019.)

5 POLIISIAMMATTIKORKEAKOULU

Koska Poliisiammattikorkeakoulu vastaa omana poliisiyksikkönään voimankäytön peruskoulutuksesta, se voi määritellä koulutuksen sisällön. Voimankäytön vastuuopettajaksi Poliisiammattikorkeakoulussa on nimetty komisario Jani Vainio. Hän vastaa voimankäytön peruskoulutuksen sisällöstä, joten hän voi linjata aiheeseeni liittyviä koulutuksellisia toimintamalleja. Viime kädessä Poliisiammattikorkeakoulun toiminnasta vastaa Kimmo Himberg, joka on Poliisiammattikorkeakoulun rehtori.

5.1 Opetusmateriaali

Poliisiammattikorkeakoulussa on käytössä koulutukseen liittyvä Moodle-verkkoalusta. Verkkoalustoja on käytännössä kaksi, koska toinen on oppilaitosverkon Moodle (OV-Moodle) ja toinen turvaverkon Moodle (TUVE-Moodle). Voimankäytön koulutusmateriaali on laitettu TUVE-Moodleen sen osittaisen salassa pidettävyyden vuoksi. Kyseiseltä alustalta löytyy voimankäytön toteutussuunnitelmasta lähtien tärkeää oheismateriaalia tukemaan voimankäytön peruskoulutuksessa käsiteltäviä aiheita. Alustalta puuttuu varustevyön käyttöön liittyvää ohjeistusta, mitä pidän puutteena, jota tällä opinnäytteellä koitan paikata.

Opinnäytetyöni kysymyksiin tämän hetkisestä opetusmateriaalista ei löydy vastausta. Varustevyön hallinta on kyllä mainittuna useampaan otteeseen fyysisen voimankäyttökoulutuksen tuntiohjelmassa, mutta sisällöltään se tarkoittaa varustevyöllä olevien koteloiden paikan tiedostamista nopeissa voimankäyttöväliseen käyttötilanteissa. Opetusmateriaalissa ei ole ohjeistusta varusteiden hankintaan eikä omien varusteiden käytön sääntöjä.

5.2 Voimankäytön vastuuopettajan linjaus

Opinnäytetyön aikana keskustelin Jani Vainion kanssa kasvotusten ja sähköpostitse työni tuloksien vaikutuksista voimankäytön koulutukseen. Lähtökohta oli se, ettei poliisiopiskelijoiden anneta varustaa varustevyölleen omia koteloita, mutta ei siihen kyllä puututtukaan, jos joku näin teki. Esitin Vainiolle aiemmin esittelemäni työni tulokset ja kysyin, kuinka jatkossa poliisiopiskelijoille linjataan varustevyön muokkaamisen mahdollisuus.

Voimankäytön vastuuopettajana Vainio linjasi, ettei aiempaa linjausta muuteta eli poliisiopiskelijoiden ei anneta varustella varustevyötä omilla voimankäyttövälaineiden kotelolla Poliisiammattikorkeakoulun antaman koulutuksen aikana. Työelämässä silloisen

poliisiyksikön eli poliisilaitoksen päällystö vastaa siitä, voiko esimerkiksi työharjoittelijana eli nuorempana konstaapelina toimiva poliisiopiskelija varustaa varustevyötä omilla koteiloillaan. (Vainio 2019.)

Kyseinen linjaus on selkeä ja ymmärrettävä, kun huomioidaan koulutuksen tarkoitus. Voimankäytön peruskoulutuksessa minimoidaan poliisiopiskelijoiden varustevyön soveltaminen voimankäyttövälineiden koteloiden osalta, kun vielä tutustutaan varustevyöhön itsessään. Mielestäni onkin tärkeää oppia käyttämään poliisihallinnon tarjoamia varusteita ennen kuin alkaa soveltamaan ja hankkimaan omia. Vastauksesta jäi vielä epäselväksi muiden varusteiden, kuten taskulampun hankkimisen ja käyttämisen mahdollisuus. Tähän halusin vielä linjauksen, että kuinka muiden varusteiden kuin voimankäyttövälineiden kantamiseen varustevyöllä suhtaudutaan Poliisiammattikorkeakoulussa.

Poliisiammattikorkeakoulun antaman voimankäytön peruskoulutuksen ajaksi voidaan linjata, että niin sanottuja toimintaa tukevia varusteita tai välineitä on mahdollista laittaa varustevyölle. Tällainen toimintaa tukeva varuste on nimenomaan pieni käsivalaisin. Muita toimintaa tukevia varusteita ei voimankäytön peruskoulutuksen aikana tarvita, joten siinä mielessä muut varusteet, kuten monitoimityökalu, EA-pakkaus tai avainlenkki eivät kuulu edellä mainittuun tukevien varusteiden kategoriaan. (Vainio 2019.)

Tämän linjauksen jälkeen varustevyön käyttöopasta varten etsimiini kysymyksiin on vastattu. Varustevyön käyttöoppaassa esitetään kyseiset Poliisiammattikorkeakoulun linjaukset, jotka rajaavat varustevyön muokkaamisen mahdollisuuksia koulutuksen aikana. Koulutuksellisesti näen kuitenkin tärkeäksi vastata myös poliisiopiskelijoiden kysymyksiin koko poliisiorganisaation linjausten osalta, koska he tulevat kohtaamaan hankintoihin ja soveltamiseen liittyvät kysymykset siirtyessään työelämään.

6 OPINNÄYTETYÖN PRODUKTI

Luvun tarkoituksena seikkaperäisesti kertoa teoriaosuuden läpikäymisen aikana ja sen jälkeen työstämäni produktin eli varustevyön käyttöoppaan etenemisestä. Avaan tässä luvussa vielä tarkemmin lähtökohtia, jotka vaikuttivat siihen millainen käyttöoppaasta lopulta tuli. Lopullinen liitteenä oleva käyttöopas on salassa pidettävä, joten tässä julkisessa raportissa kuvaan käyttöopasta mahdollisimman tarkkaan, jotta lukija pystyy hahmottamaan kyseisen kokonaisuuden käyttöopasta näkemättä.

6.1 Opinnäytetyön produktin lähtökohdat

Kun ajatus parantaa voimankäytön koulutusta varustevyön kouluttamisen osalta tuli ensimmäistä kertaa mieleeni, aloin hahmotella millainen käyttöopas voisi olla, jotta se antaisi mahdollisimman paljon poliisiopiskelijoille. Mielessäni oli paljon kysymyksiä, jotka olivat heränneet itseni tai kanssaopiskelijoiden toimesta, kun keskustelimme itse varustevyöstä voimankäytön peruskoulutuksen aikana. Tällöin jo ennen työharjoittelua minulla oli alustava visio käyttöoppaan ulosannista ja siitä mitä poliisiopiskelijoiden tulisi tietää varustevyöstä.

Työharjoitteluun lähtiessäni huomaisin, kuinka varustevyöt palautetaan sellaisinaan eli koottuina Poliisiammattikorkeakoulun voimankäyttöopettajien varastoon. Puolestaan työharjoittelu poliisilaitoksessa jaettiin vastaavasti uudet varustevyöt eli kaikki voimankäyttövälineiden kotelot ja itse varustevyö oli erillisinä alkuperäispakkauksissa. Ymmärrettävästi työharjoittelussa oletetaan, että kun varustevyö jaetaan poliisiopiskelijalle, hän osaa koota sen. Onhan poliisiopiskelija käynyt jo tuolloin voimankäytön peruskoulutuksen. Onneksi minun kurssini poliisiopiskelijat olivat saaneet koululla alun perin varustevyön varusteineen samanlaisessa kunnossa eli uusina, joten varustevyön kokoamisen kaikki oli tehneet vähintään yhden kerran.

Koska varustevyö on poliisille perustyökalu, ei sen kokoamiseksi työharjoittelussa varattu erikseen aikaa vaan se tuli onnistua ensimmäisen päivän taukojen aikana. Näinhän me kanssaopiskelijoiden kanssa teimme, mutta ongelmia varustevyön saamiseksi sellaiseksi kuin olimme koululla tottuneet, oli runsaasti. Työharjoittelija ei välttämättä saa koko työharjoittelunsa aikana varustevyötä mieleisekseen, koska tietotaito varustevyön muokkaamiseen ja sen hallitsemiseen ei ole tarvittavalla tasolla.

Tämän ongelman kohtaamisen jälkeen aloin työharjoittelun alkupuolella tutustua aiheeseen ja siihen, kuinka varustevyötä on säädelty poliisissa. Kun huomasin Mahti-sivustolla olevan varustevyön käyttöohjeen, sain ensimmäistä kertaa tietää valmistajan tarjoavan ohjeita varustevyön muokkaamista varten. Tällöin tiesin, miten käyttöoppaassa kertoisin varustevyön kokoamisesta ja muokkaamisesta. Visio käyttöoppaan sisällöstä tarkentui, joten varasin oppinäytetyö aiheen itselleni ja tiesin nyt varmaksi tekeväni kyseisen varustevyön käyttöoppaan. Tutustuin työharjoitteluni aikana varustevyöhön kokonaisvaltaisesti ja keskustelin aiheeseen liittyvistä ongelmista kokeneempien poliisimiesten kanssa. Kokemusten perusteella tiedostin, ettei poliisissa voi tehdä yhtä ja oikeaa mallia eli oletusta koteloiden järjestyksestä varustevyöllä. Jokaisella on omat mieltymyksensä, jotka pitää ottaa huomioon. Näiden keskusteluiden jälkeen käyttöoppaani punainen lanka hahmottui. Tulisin ottamaan työturvallisuus ja työergonomia näkökannan siihen, kuinka voimankäyttövälineiden koteloita ja näin ollen voimankäyttövälineitä kannattaa sijoittaa varustevyölle.

Varustevyötä säätelevän teorian läpikäyminen lakitasosta alaspäin herätti osaltaan lisää kysymyksiä. Näiden kysymysten esittäminen asiantuntijoille Poliisihallitukseen ja Poliisin materiaalikeskukseen antaisi minulle viimeiset tiedot, jotka tarvitsin käyttöoppaan sisältöä ja kattavaa ulosantia varten. Laadin käyttöopasta varten tarvittavat kysymykset ja välitin ne sähköpostitse asiantuntijoille. Työharjoittelun loppupuolella tiesin kokonaisuuden, johon pyrin, joten aloitin käyttöoppaan laatimisen. Julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 5 kohdassa (21.5.1999/621) säädetään, että viranomaisten kuten poliisin asiakirjat, joissa käsitellään taktisia menetelmiä ovat salassa pidettäviä, jos niissä olevan tiedon antaminen vaarantaisi yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämistä. Koska käyttöopas tulee sisältämään kyseistä suojaustason materiaalia, näen tarpeelliseksi tässä luvussa kertoa tarkasti mitä käyttöopas pitää sisällään, kuitenkin salassa pidettävyyttä kunnioittaen.

6.2 Raportti käyttöoppaan laatimisesta työharjoittelun aikana

Tarkoituksenani oli siis tuottaa varustevyön käyttöopas Poliisiammattikorkeakoulun poliisiopiskelijoille, joten päätin käyttää käyttöoppaassa virallista viranomaistyyliä. Kansilehdelle hain internetistä aiheeseen liittyvää kuvituskuva ja löysin juuri sellaisen. Kuvassa on kaksi takaapäin kuvattua kenttävarustuksessa olevaa poliisimiestä, jotka kävelevät autotalissa kantaen käsissään mustia varustekasseja. Kuvan ylälaitaan otsikkoa varten lisäsin valkoisen tekstipohjan, joka peittää sivun levyisenä samalla poliisimiesten takaraivot. Valkoiselle pohjalle lisäsin poliisilogon, aiheeni, koulun, oman nimeni ja vuosiluvun. Kansilehden

kuvituskuva on mustavalkea pois lukien poliisimiesten haalarien ollessa normaalin tummansinisiä. Kokonaisuutena tähän lisättynä, valkoinen tekstipohja ja tummansininen logo sekä teksti, olen tyytyväinen kansilehden ulosantiin.

Sivujen tyyliksi valitsin poliisihallinnon käyttämää väritystä. Sivun ylälataan otsikolle tein sivun levyisen tummanharmaan tekstipohjan, jossa on tummansinisellä sivun otsikko. Yleisesti sivujen pohjaväri on valkoinen, mutta ensimmäisille sivuille tarkoitukseni oli liittää kokonaiskuvat eli yleiskuvat varustevyöstä, joten lisäsin näille sivuille tummansinisen pohjan siten, että valkoinen alkuperäinen sivun väri jää sivun reunoihin näkymään. Tummansinisen pohjan tarkoitus on mahdollistaan valkoisen tekstin erottavuus, kun yleiskuvien yhteydessä luettelen varustevyön osia. Muuten valkoisilla sivuilla on musta teksti, mutta otsikko on edellä mainitun kaltainen.

Kansilehden jälkeisellä sivulla eli sivulla kaksi on otsikkona *Poliisiammattikorkeakoulussa jaettavan varustevyön sisältö ja malli oikeakätisille*. Sivulla on kaksi kuva kuvaa kootusta varustevyöstä, joiden koteloissa on voimankäyttökoulutuksen harjoittelemisessa käytettävät voimankäyttövälaineet. Ensimmäinen kuva on varustevyö levitettyinä kotelot ylöspäin ja kuvattuna ylhäältä. Toinen kuva on kuvattuna edestäpäin kuin se olisi lantiolla solki kiinnitettyinä. Kuvien ympärille on lueteltuna varustevyön kaikki osat, siten että jokaisesta osasta lähtee punainen viiva kyseisen osan kohdalle jompaankumpaan kuvaan. Seuraavalla sivulla eli sivulla kolme on samankaltainen kokonaisuus, mutta otsikkona *on malli vasenkätisille ja kuvat varusteista ilman ylimääräisiä merkintöjä*. Sivulla siis on otsikon mukaisesti samantyyppiset kuvat kuin edellisessä, mutta varustevyölle sijoitetut kotelot ovat mallina vasenkätisille käyttäjille.

Neljännellä sivulla otsikkona on *tärkeä huomioida varustekoteloiden järjestystä mieltiessä*. Sivu sisältää kiteytettyinä tekstinä kaiken tiedon miksi varustevyölle kiinnitettävien koteloiden järjestyksellä on merkitystä. Nämä tiedot perustuvat työturvallisuuteen ja työergonomiaan sekä voimankäyttökoulutuksen sanelemiin rajoihin. Ylipäätään sivun tarkoitus on antaa lukijalle vastaus aiemmin kiteytettyyn kysymykseen ja herätellä varustevyön käyttäjä kiinnittämään huomiota erilaisiin asioihin varustevyöllä. Lopuksi sivulla kerrotaan, että tässä oppaassa ohjeistetaan näihin seikkoihin perustuen varustevyön hallintaan liittyvä muokkaaminen.

Viidenneltä sivulta alkaa *varustevyön kokoaminen*. Kyseinen teema jatkuu yhdeksänteen sivuun saakka. Aluksi esitellään yhdeksi yleismalliksi määritellyn varustevyön kokoonpano, siten että jokainen varustevyön osa on eriteltynä itse varustevyöstä, mutta sommiteltuna suurin piirtein paikalleen (niin sanottu räjäytyskuva). Tästä kokoaminen on helppo aloittaa, joten kokoamisen ensimmäisellä sivulla on kuva oikeakätisille ja vasen kätisille eli kaksi kuvaa, joissa varusteet ovat levällään kokoamista varten. Kuudennella sivulla tutustutaan varustekotelon avausmekanismin hyvä tietää asioihin yhdellä kuvalla ja aloitetaan kokoaminen varustevyöhön kuuluvan ulkovyön pituuden säätämällä, josta on myös yksi havainnollistava kuva. Seuraavalla sivulla eli sivulla seitsemän ohjeistetaan kiinnittämään kotelot haluamilleen paikoille juuri säädettyyn ulkovyöhön, johon liittyen on kotelon avausmekanismin käytöstä kuva. Saman sivun seuraavassa kohdassa ohjeistetaan ulkovyön kiinnittäminen alusvyöhön ja siihen liittyen on kuva, kuinka se tulisi tehdä käyttäen kahta kättä. Sivulla kahdeksan näytetään, ettei alusvyö saa mennä edellisen kohdan jälkeen päällekkäin. Tästä on sivun yläalaidassa kaksi kuvaa rinnakkain, joiden päällä on punainen rasti kuvaamaan virhettä. Kyseisen sivun ohjeistus alkaa varustevyön testaamisella, sekä seisten, istuen, että autossa istumisen ahtaus huomioiden. Sivulla on vielä ohjeistus siihen, jos varustevyössä ei ole varustekoteloiden kiinnikkeiden takana itseliimautuvaa tarranauhaa, kuinka sitä tulisi sinne oikeaoppisesti laittaa. Tästä on kuva, jossa leikataan oikeankokoista tarranauhan palaa kotelon taakse. Viimeisellä kokoamisen sivulla eli yhdeksännellä sivulla on ohjeistettu siirrettävien vyöpidikkeiden käyttö. Tähän liittyen sivulla on kaksi kuvaa, jotka havainnollistavat sen mihin niitä voi laittaa ja miten.

Seuraavalta sivulta eli sivulta 10 alkaa otsikko *varustevyön muokkaaminen, säätäminen, säilyttäminen ja huolto*. Sivun alkuun alkaa muokkaamisesta, joka käsittelee koteloiden mahdollisuutta kääntää ne yläviistoon haluamalleen puolelle. Sivun kuvassa näytetään, kuinka kotelon vinoon säätäminen onnistuu. Sivulla 11 jatketaan muokkaamista esittelemällä vaihtoehtoinen varustevyön kokonaisuus, jossa kaasusumutinkotelo ja teleskooppipatukkakotelo on säädetty vinoon solkea kohti. Sivulla aloitetaan otsikon seuraava aihe eli säätäminen. Varustevyön säätämisen mahdollisuuksia esitellessä on kuvassa teleskooppipatukkakotelon etupuolella olevat säätöruuvit. Otsikon viimeiset aiheet eli säilyttäminen ja huolto käsitellään sivulla 12. Varustevyön säilyttäminen esitellään esimerkikuvana, kuinka sitä tulisi säilyttää varustekoteloiden kannattelemana. Huollosta on mainittu, kuinka mitäkin varustevyöstä löytyvää pintaa tulisi käsitellä varustevyötä puhdistessa.

Kun varsinainen muokkaaminen on käsitelty, on käyttöoppaassa vielä huomioitava tulevaisuus varustevyön kantajan näkökulmasta. Seuraavat kolme sivua eli sivut 13-15 käsitellään etälamautinta varustevyöllä eli sitä, kuinka sitä tulisi kantaa, kun se poliisiopiskelijoille myöhemmin koulutetaan. Näistä ensimmäisellä sivulla on kaksi kuvaa oikeakätiselle käyttäjälle eli niin sanotut yleiskuvat varustevyön ollessa lantiolla ja levällään kotelot ylöspäin, kuten sivuilla kaksi ja kolme, mutta etälamautinkotelon kanssa. Seuraavalla sivulla vastaavat kaksi kuvaa, mutta vasenkätiselle. Etälamautinta käsittelevistä sivuista kolmannella eli viimeisellä sivulla on etälamautinkotelon säätäminen eli miten kyseisen kotelon saa käännettyä eri kulmaan. Etälamautinkotelosta on kuvan ylälaidassa kuva, kun sen vyöpidike on auki ja säätöruuvit ovat näkyvissä. Sivun alapuolella on vielä kaksi kuvaa kokoamista varten eli samantyyppiset räjäytyskuvat oikea- ja vasenkätiselle kuin sivulla viisi, mutta etälamautinkotelon kanssa.

6.3 Raportti käyttöoppaan laatimisesta työharjoittelun jälkeen

Tähänastisesta käyttöoppaan ulosannista minulla oli selkeä visio, mutta itse kuvat uupuivat. Työharjoittelusta Poliisiammattikorkeakoululle palaessani esittelin opinnäytetyö ohjaajilleni kyseisen näkemykseni käyttöoppaan sisällöstä. Ohjaajani ohjasi minut suoraan hakemaan häneltä varustevyöt kuvia varten. Sovimme samalla, että voimankäyttöopettajien järjestelmäkameran ja harjoittelu voimankäyttövälineet saan pyytämällä, kun toteutan kuvaukset. Varmistin vielä tuolloin tatamin seinällä olevasta kuvasta uuden yleismallin, jota käyttäisin voimankäyttövälinekoteloiden sijoittamiseen varustevyölle. Kokosin uusista varusteista kaksi varustevyötä, joista toinen oli oikeakätiselle ja toinen vasenkätiselle. Testasin aiemmin käyttöoppaaseeni laatiman varustevyön kokoamisen ja säätämisen ja totesin pienten muokkausten jälkeen sen olevan mielestäni juuri sellainen mitä halusinkin. Varustevöiden ollessa valmiina koottuina otin järjestelmäkameran ja harjoittelu voimankäyttövälineet lainaan viikonlopuksi. Viikonlopun aikana kävin luokkalaiseni Kalle Karjalaisen kanssa kuvaamassa Poliisiammattikorkeakoulun kuvausstudioissa, jota käytetään rekisteröinnin opettamisessa. Tekemäni kuvaussuunnitelman mukaisesti tarvitsin käyttöopasta varten noin 30 kuvaa, joita lähdimme yhdessä toteuttamaan. Karjalaisen avustuksella saimme luotua studion tekniikkaa hyväksikäyttäen haluamani kuvausolosuhteet, jotka mahdollistivat mahdollisimman tarkkojen kuvien ottamisen ilman turhia varjoja ja heijastuksia. Kokonaisuudessaan otimme kolmen tunnin kuvausession aikana 127 kuvaa. Kuvausten jälkeen työkseni jäi kuvien valinta ja muokkaaminen, jotka toteutin seuraavien viikkojen aikana. Kuvien muokkaamisen sain toteuttaa Karjalaisen tehokkaalla pöytäkoneella ja tarkalla näytöllä, joten kuvien laadusta

saa kiittää Karjalaista. Lopputuloksena oli 28 viimeisteltyä ja odotukseni ylittävää kuvaa, joista kaikki tulivat käyttöoppaaseen.

Käyttöoppaan sisällön tavoitteenani oli tuoda poliisiopiskelijoille ilmi, kuinka opinnäytetyöni tuloksena selvittämäni rajanveto mahdollistaa varustevyön muokkaamisen tietyin linjauksin. Tällä tarkoitan myös omien varusteiden, kuten voimankäyttövälineiden koteloiden, monitoimityökalujen tai käsivalaisimien käytön mahdollisuuksia. Kun sain vastaukset sekä Poliisihallitukselta, Poliisin materiaalikeskukselta ja Poliisiammattikorkeakoululta, pystyin tekemään rajavedon, kuinka yleisesti poliisissa ja Poliisiammattikorkeakoulussa linjataan varusteiden hankinnan ja käyttämisen soveltaminen. Koko käyttöoppaan viimeisillä sivuilla eli sivuilla 16-17 käsitellään, mitä tulee tietää varusteisiin liittyen.

Koko käyttöoppaan kolmanneksi viimeisellä sivulla eli sivulla 16 käsitellään otsikon *hyvä tietää varusteisiin liittyen Poliisiammattikorkeakoulussa* sisältöä. Sivun yläpuolisko sisältää Poliisiammattikorkeakoulun linjauksen eli ne periaatteet ja rajoitukset, jotka sain voimankäytön vastuopettajalta. Kyseisessä linjauksessa mainitaan koulutuksessa ja harjoituksissa hyödynnettäväksi välineeksi esimerkkinä käsivalaisin, joten sivulla on kaksi kuvaa käsivalaisimesta koteloissaan. Sivun alalaitaan lisäsin tekstin, joka selventää poliisiopiskelijalle, että poliisiyksiköt itsessään voivat päättää kuinka rajaavat omien varusteiden käyttämisen. Tämä tulee ottaa huomioon, kun seuraavalla sivulla kerron yleisen rajoittavan linjan koko poliisiorganisaatiossa.

Viimeistä edeltävällä sivulla eli sivulla 17 on edellisen sivun jatkeeksi otsikko *hyvä tietää yleisesti varusteisiin liittyen poliisissa*. Sivun yläpuoliskossa selkeytetään, mitä on periaatteita ja linjauksia on huomioitava yleisesti koteloita hankkiessa poliisissa. Poliisiopiskelijalle tämä selventää miten varusteiden hankintaa sovelletaan, kun he myöhemmin siirtyvät työelämään. Sivun keskellä on esimerkkikuvaa, millaisia voimankäyttövälineiden koteloita on olemassa. Sivun alapuoliskolla puolestaan käsitellään varustevyöllä kannettavia muita varusteita, kuten taskulamppua, monitoimityökalua ja avainlenkkejä. Tarkoituksena on esittää kuvan muodossa näistä varusteista esimerkit ja herättää poliisiopiskelija miettimään, kuinka hän voi omakustanteisesti tai mahdollisesti työnantajan tarjoamilla varusteilla muokata varustevyötään. Lopuksi on kuitenkin muistutus, ettei varustevyölle välttämättä mahdu kaikkia haluamiasi varusteita, joten tältäkin kannalta sijoittelua kannattaa miettiä. Ainoana selkeänä rajoituksena mainitsen vielä käyttöoppaan lopuksi, että varustevyön ja siinä kannettavien varustekoteloiden on oltava mustia.

Käyttöoppaan viimeisellä sivulla eli sivulla 17 on takakannen kaltainen ulosanti. Sisällöltään takakansi käsittelee *usein kysytyjä kysymyksiä*, jotka ovat omina laatikoinaan sivun ylä-laidasta alalaitaan. Sivun tarkoituksena on kiteyttää poliisiopiskelijoiden viisi yleisintä kysymystä varustevyöhön liittyen ja vastata niihin. Tarkoituksena on samalla saada lukija kiinnostumaan varustevyöstä aiheena, kun hän vain vilkaisee kansia.

Käyttöoppaan valmistuttua lähetin sen Poliisiammattikorkeakoulun voimankäytön opettajille sähköpostitse. Laitoin viestiin kolme varustevyön käyttöoppaan sisältöä arvostelevaa kysymystä, joiden avulla toivon pystyväni parantamaan sisältöä. Kahden viikon vastausajan aikana en saanut kysymyksiin yhtään vastausta. Ainoan palautteen varustevyön käyttöoppaasta sain voimankäytön opettajana toimivalta ohjaajaltani, joten muokkasin oppaan kuvia hänen toiveidensa mukaisesti.

6.4 Opinnäytetyön produktin haasteet

Koko opinnäytetyön haasteita olen käsitellyt aiemmin tässä opinnäytetyössä, mutta tässä luvussa käsitellään käyttöoppaaseen kohdistuneita haasteita. Kaiken kaikkiaan lähtötilanne oli haastava, koska aiheen perusteleminen oli ainoastaan itselleni selkeä. Kanssaopiskelijat ymmärsivät aiheeni vasta, kun esitin heille kysymyksiä koskien varustevyötä, jolloin hekin alkoivat pätkäillä asiaa. Yleensä vastaus oli aina, että ihan hyvä kysymys. Kanssaopiskelijoilta sain kuitenkin lisää kysymyksiä, joihin tavoitteenani oli saada myös vastaukset. Näitä kysymyksiä esitin voimankäyttökoulutuksen yhteydessä vaivihkaa ja huomaisin, ettei vastaukset opettajiltakaan olleet selkeät. Tästä tiedonhankinta käyttöopasta varten alkoi.

Aineistoa oli rajallisesti ja työharjoittelun aikana ymmärsin, että työharjoitteluyksikössä on ihan omat yksilölliset määräykset, jotka ovat joka poliisilaitoksessa omansa. Näin ollen tiedon, jota haen, tulee olla valtakunnallista vaikuttavaa tai vain Poliisiammattikorkeakoulua koskettavaa. Mietin myös ulkomaalaisen aineiston käyttämistä, mutta muiden maiden lainsäädännön käsitteleminen ja soveltaminen olisi aivan oma opinnäytetyön aihe ja tässä yhteydessä se vain sotkisi oman lainsäädännön epäselvyyttä entisestään. Koska yksilöllistä tai selkeää vastausta kysymyksiini ei ollut teoriasta saatavissa, on todettava, että varustevyön muokkaaminen on perustunut niin sanottuun maan tapaan. Mielestäni poliisissa tulisi kuitenkin olla jotakin rajoitteita, joita ei vain olla kirjoitettu mihinkään. Määräyksiä aiheeseen liittyen löytyi, mutta niissäkin aiheen käsittely oli osittain todella poliisimaista eli sellaista,

että annetaan hieman ymmärtää muuta kuin miten asia oikeasti on. Tämän asian selvittämisen otin haasteena, jotta käyttöoppaassa voitiin ottaa kantaa kyseiseen asiaan.

Jos Mahti-sivustolla ei olisi ollut varustevyön käyttöohjetta, tuskin olisin pystynyt toteuttamaan käyttöopasta ainakaan näin laadukkaasti. Käyttöoppaani referoi hyvin paljon valmistajan antamia ohjeita ja sen kuuluukin olla niin. Jos olisin joutunut keksimään kaiken, ulosanti olisi ollut varmasti heikompaa. Nyt kuitenkin pystyn luottamuksella sanomaan, että käyttöoppaassa käsiteltävät ohjeet muokkaamista varten ovat oikeita toimintatapoja.

Haasteeksi muodostui valmiin käyttöoppaan parantaminen palautteen mukaiseksi, koska yksinkertaisesti palautetta ei ollut. Alun perin tarkoitukseni olisi ollut antaa käyttöopas voimankäyttökoulutuksen juuri aloittaneille poliisiopiskelijoille ja kerätä palautetta heiltä, mutta tämän palautteen opinnäytetyön ohjaajani ohjasi keräämään vain voimankäytön opettajilta.

Lopulliseksi haasteeksi muodostui käyttöoppaan kuin myös koko opinnäytetyön salassa pidettävyys. Tätä aihe piiriä poliisissa tutkiessa tulee vastaan väkisinkin suojaustason omaavaa materiaalia. Hyvin pitkälti pystyin käsittelemään aihetta julkisten asiakirjojen mukaan, mutta itse ratkaisu miten varustevyön muokkaamista rajoitetaan, on salassa pidettävyyden piiriin kuuluvaa tietoa. Valitettavaa kuin se onkin, jouduin tekemään erikseen liitteen, jossa käsittelen salassa pidettäviä asioita. Koska varustevyön käyttöopas ei olisi mitään ilman tutkintakysymyksen vastausta, käyttöoppaasta on vain salassa pidettävä versio.

7 POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä opinnäytetyöni viimeisessä luvussa kiteytetään koko työ, kerrotaan lopputuloksista ja pohditaan niitä, arvioidaan yhteiskunnallisia vaikutuksia ja sitä, kuinka tämä opinnäytetyö voi opetuskäyttöön tullessaan lisätä tietoisuutta aiheeseen liittyen poliisissa. Arvioin lisäksi itsenäni opinnäytetyön tekijänä ja sitä, kuinka luotettavaa uusi kerätty tieto ja opetusmateriaali on.

7.1 Lopputuloksen pohdinta

Lähtökohtana opinnäytetyölleni oli varustevyön kouluttamisen olemattomuus ja siihen liittyvien kysymysten vältteleminen tai kysymyksiin saatujen vastausten epäjohdonmukaisuus. Aiheeseen paneutumisen jälkeen ymmärtää, miksi kysymyksiin oli vaikea vastata. Kyseistä asiaa ei olla selkeästi säädelty, määrätty eikä ohjeistettu, joten aiheen kirjalliseen materiaaliin tutustujalla herää enemmän lisää kysymyksiä kuin kysymyksiin vastauksia. Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli vastata kyseisiin kysymyksiin, joihin ei pelkän kirjallisuuskatsauksen perusteella saada vastauksia.

Lopputuloksena oli aiheen kysymysten esittäminen oikeille henkilöille Poliisihallitukseen ja Poliisin materiaalikeskukseen, joiden vastausten perusteella voidaan tehdä käytäntöä, kuinka aihetta tulisi käsitellä. Tietoisuuden parantaminen varustevyön muokkaamisen mahdollisuuksista oli yksi tavoitteeni, johon näiden vastausten ja varustevyön käyttöohjeen avulla sain luotua tavoitettani varten hyvän kokonaisvaltaisen käyttöoppaan. Tämän varustevyön käyttöoppaan avulla voimankäyttökoulutuksen aikana poliisiopiskelijoille herääviin yleisimpiin kysymyksiin varustevyön muokkaamisesta on olemassa valmis vastaus. Koska vastauksiin vastataan käyttöoppaan muodossa, ulosannista tuli runsaaseen kuvineen selkeä ja ymmärrettävä, joka puolestaan tukee oppimista.

Kokonaisvaltaisena tavoitteenani oli herättää poliisiopiskelija ajattelemaan varustevyön varustepaljouden tuomia vaikutuksia ja haasteita työturvallisuuteen ja työergonomiaan. Näihin haasteisiin ehdotin käyttöoppaassa esimerkkien kautta toimintamalleja varustevyön muokkaamiseksi siten, että näihin asioihin kiinnitettäisiin huomiota lopullisessa varusteiden sijoittelussa varustevyölle. Haasteena ylipäättään varustevyön muokkaamisessa on se, ettei siinä olevia ongelmia, kuten selkään kohdistuvaa painetta, pystytä kokonaan poistamaan. Varustevyön haasteista työergonomiaan on tehty poliisissa omia opinnäytetöitä, joissa

paneudutaan tarkemmin aiheeseen ja annetaan kuntoutuksellisia toimintamalleja. Tämän opinnäytetyön tarkoitus on ennalta ehkäisevästi tuoda ilmi varustevyöhön liittyviä ongelmia, jotta poliisiopiskelija pystyy ylläpitämään työkykyään eli yksinkertaisesti sijoittamaan varusteensa varustevyölle mahdollisimman hyvin.

Mielestäni onnistuin tavoitteessani tehdä varustevyön kouluttamista varten käyttökelpoisen ja kattavan käyttöoppaan, jossa käsittelen seikkaperäisesti varustevyötä ja siihen liittyviä asioita, joita poliisiopiskelijan tulisi tietää. Käyttöoppaan laatimisessa on ollut omat haasteensa viimeisten sivujen ulosannin suhteen, koska jokaisessa eri poliisiyksikössä voi olla aivan erilainen ohjeistus varusteiden omatoimiseen hankintaan. Päädyin tässä opinnäytetyössä selvittämään Poliisiammattikorkeakoulua varten käytäntöjä, joita voidaan soveltaa valtakunnallisesti. Kuten poliisiyksiköt yleensä päättävätkin omasta toiminnastaan Poliisihallituksen sallimissa rajoissa, tässäkin yhteydessä Poliisiammattikorkeakoulu linjasi oman toimintamallinsa. Pidin kuitenkin hyödyllisenä esittää käyttöoppaassa valtakunnallisen linjan varusteiden hankinnasta siten, että poliisiopiskelija ymmärtää asiakokonaisuuden, jota sovelletaan myöhemmin työelämässä.

Päätutkimuskysymykseeni, *kuinka poliisi voi muokata henkilökohtaista varustevyötään*, sain aiheeseen perehtymisen jälkeen lopullisen vastauksen, kun Poliisin materiaalikeskuksesta vastattiin lainsäädännön, määräysten ja ohjeiden jättämiin tulkinnallisiin seikkoihin. Vastaus siihen on se, että valtakunnallisesti on vain säädetty yksi selkeä rajoite. Tämä selkeä rajoite on salassa pidettävä (liite 3). Toinen tulkinnallinen rajoite on, että varustevyön ja varustekoteloiden on oltava mustia. Tästä toisesta rajoitteesta on tähän mennessä ollut vain Mahti-sivulla oleva maininta, jonka Poliisin materiaalikeskus vahvisti viralliseksi linjaksi. Tätäkin ymmärrettävästi sovelletaan erityistoiminnassa, jossa muukin varustus on väriltään maaston mukainen.

Koska valtakunnallinen eli Poliisihallituksen antama linjaus varustevyön muokkaamisen rajoittamisesta on olematon, jokainen poliisiyksikkö itsessään voi päättää omat tarkemmat rajoituksensa. Tähän opinnäytetyöni alatutkimuskysymyksen sisältö, *mitä poliisiopiskelija voi laittaa varustevyölleen Poliisiammattikorkeakoulussa*, haluaakin vastauksen Poliisiammattikorkeakoulun osalta. Poliisiammattikorkeakoulun voimankäytön vastuuopettajalta sainkin linjauksen, että poliisiopiskelijoiden tulee käyttää Poliisiammattikorkeakoulun tarjoaman koulutuksen aikana vain poliisihallinnon tarjoamia voimankäyttövälineiden koteloita ja itse varustevyötä. Muiden varusteiden osalta linjattiin, että ainoastaan koulutuksessa ja

harjoituksissa hyödynnettävien välineiden, kuten käsivalaisimen, kantaminen erillisessä kotelossa on sallittua varustevyöllä. Näiden vastausten avulla sain luotua uuden kokonaisvaltaisen linjauksen Poliisiammattikorkeakoulun opiskelijoille, joka vastaa poliisiopiskelijoiden epätietoisuuteen aihepiirin rajoituksista ja täten tuo ilmi varustevyön muokkaamisen mahdollisuudet.

7.2 Yhteiskunnalliset vaikutukset ja kehittämistoiminta

Opinnäytetyöni on voimankäyttökoulutuksen laadun edistämistä ja sen puutteiden parantamista. Koska opinnäytetyöni käyttöopas on suunnattu poliisiopiskelijoille, sen vaikutukset ovat pitkällä tulevaisuudessa. Kaikki tulevat Suomen poliisit opiskelevat ammattinsa Poliisiammattikorkeakoulussa. Varustevyön käyttöopas on todettu voimankäytön opettajien keskuudessa hyödylliseksi ja sen on tarkoitus tulla TUVE-Moodleen voimankäytön opetusalusalle. Tämän toteuduttua jokainen tuleva poliisi saa kyseinen käyttöoppaan opetusmateriaaliksi, kun he saavat varustevyöt ja alkavat miettiä siinä olevia mahdollisuuksia. Tarkoituksena olisikin tavoittaa poliisiopiskelija, vaikkei hänellä heräisikään ajatus varustevyön muokkaamisesta, jolloin käyttöopas tarjoaa ja perustelee muokkaamisen tärkeyttä ja sen mahdollisuuksia henkilökohtaiset ominaisuudet huomioiden. Käyttöoppaan vakiinnuttua opetusmateriaaliksi voidaan sanoa, että tulevat poliisit ovat tietoisempia varustevyön käyttäjiä. Tämän vaikutuksena toivon, että tulevaisuudessa varustevyötä osataan muokata työkyvyn ylläpitäminen ja voimankäyttövälineiden käytettävyyys huomioiden.

Varustevyön käyttöoppaan jakaminen muillekin poliisiyksiköille kuin Poliisiammattikorkeakoululle on mahdollisuus, jota en kuitenkaan näe tällä hetkellä tarpeelliseksi. Työelämässä lyhyen tai pidemmän aikaa olleet ovat kerenneet vakiinnuttaa oman varustevyön sellaiseksi, ettei he sitä todennäköisesti ala enää muuttamaan. Uuden oppiminen vie aikaa ja käytännössä varusteiden sijoittelua muuttaessa haasteet syntyvät, kun vanhat toimintatavat tulevat esiin nopeassa voimankäytöllisessä tilanteessa. Tällöin työturvallisuuskin saattaa kärsiä. Työelämässä saattaa kuitenkin olla sellaisia työntekijöitä, jotka eivät ole kerenneet vakiinnuttaa toimintatapojaan koteloiden sijoittelussa varustevyölleen. Heidän osaltaan toivon, että tulevat poliisit pystyvät jakamaan tietotaitoaan, kun kohtaavat työelämässä kollegan, jolla on ongelmia varustevyön kanssa. Yleisesti ottaen näitä henkilöitä on työelämässä sen verran vähän, ettei heidän tavoittamisensa ole mahdollista. Olisivathan he ottaneet asian puheeksi kokeneen voimankäyttökouluttajan kanssa, jos he tiedostaisivat tarvitsevansa ohjeistusta.

Koko opinnäytteeni perustui kehittämistoimintaan. Kun ensimmäiset hahmotelmat varustevyön käyttöoppaasta valmistui, sain opinnäytetyön ohjaajiltani suoran palautteen, että käyttöopas tulee tulevien poliisiopiskelijoiden opetusmateriaaliksi. Ohjaajani ohjeisti antamaan valmiiseen käyttöoppaaseen täyden käyttöoikeuden muokata eli päivittää sitä Poliisiammattikorkeakoulun voimankäytön opettajille. Kehittämistoiminnan jatkumiseksi näen tämän ai-noaksi järkeväksi toimintatavaksi, vaikka voimankäyttöopettajat voivat käytännössä poistaa käyttöoppaasta sellaista tietoa, jonka minä näen opiskelijan näkökulmasta hyödylliseksi. Opinnäytetyön työstämisen aikana voimankäytön opettajien palaute perustui lähinnä voima-käytön opettajina toimivien ohjaajieni palautteeseen, joten yhteistoimintaa muidenkin voi-mankäytön opettajien kanssa olisin toivonut. Koska ohjaajani ei nähnyt tarpeelliseksi antaa käyttöopasta poliisiopiskelijoille luettavaksi ja testattavaksi palautetta varten, kyseisen pa-lautteen saaminen ja kehitystoiminta muutenkin siirtyy voimankäytön opettajille.

Haasteena yhteiskunnallisesti näen Poliisihallituksen antaman määräyksen tai ohjeen puut-tumisen varustevyön muokkaamisen yhtenäistämiseksi. Tällä hetkellä, kun kyseinen ohjeis-tus on suuntaa-antava, poliisiyksiköt päättävät itse kuinka soveltavat varustevyötä ja siihen laitettavien koteloiden sääntöjä. Jokaisessa poliisiyksikössä on omat varustevastaavat, jotka ovat yleensä päällystöön kuuluvia virkamiehiä, päättämässä kuinka he suhtautuvat kyseisen poliisilaitoksen poliisimiesten varustevyölle omatoimisesti hankkimiin varusteisiin. Täten suhtautuminen jokaisessa poliisilaitoksessa voi olla erilainen. Suhtautumisen perustuminen johonkin tietyn henkilön päätökseen voi täten muuttua mielipiteen muuttuessa, jolloin aiempi linjaus on heti vanhaa tietoa. Tämä kaikki tiedostaen pyrin käyttöoppaassani herättä-mään poliisiopiskelijoissa ajatuksen, että mieluummin ottaa selvää työnantajana toimivan poliisilaitoksen suhtautumisesta ennen kuin alkaa soveltamaan tämän hetkistä valtakunnal-lista linjaa. Jokaisesta poliisilaitoksesta voisi tehdä oman hankintoihin liittyvän viimeisen sivun varustevyön käyttöoppaaseen, mutta jätin sen tarkoituksella rajaukseni ulkopuolelle. Jatkotutkimusehdotuksena voisi selvittää, kuinka eri poliisilaitosten linjaukset omatoimiseen varusteiden hankintaan eroavat ja kuinka sitä poliisimiehet soveltavat missäkin työtehtä-vässä. Tästä voisi tehdä tarkempia tulkintoja, mikä on varsinainen valtakunnallisen linja han-kintojen suhteen ja tulisiko Poliisihallituksen tehdä määräys myös yksittäisten poliisimiesten tekemiin hankintoihin liittyen.

7.3 Itsearviointi

Opinnäytetyön tekeminen on ollut mielenkiintoista ja itseäni ammatillisesti kehittävää aikaa, joka kesti aiheen heräämisestä koulutuksen alkumetreiltä valmistumiseen saakka. Aihe itsessään kiinnostaa minua sen verran, ettei ammatillinen kasvu varustetietoisuudesta tule muuttumaan, vaikka tämä opinnäytetyö valmistuukin. Koko opinnäytetyö prosessi on opettanut minua pitkäjänteiseen, huolelliseen työskentelyyn ja asioihin tarkasti paneutumiseen. Huolellinen teorian läpikäynti oli tässäkin työssä suuressa roolissa, jotta pystyin perustelemaan ja kysymään oikeat kysymykset tietoisena niiden vastauksissa piileviin ristiriitaisiin ja käsittelemättömiin asioihin. Teorian läpikäyminen tapahtui työharjoittelun aikana, kun työvuoroissa jäi myös aikaa varusteiden muokkaamisen mahdollisuuksien pohtimiseen ja muiden poliisimiesten kanssa asiasta keskustelemiseen. Pohdinnan kautta ymmärsin varustevyön muokkaamisen monimuotoisuuden poliisissa, jonka kautta pystyin refleктоimaan oppimaani opinnäytetyöhön ja sitä kautta kehittämään omaa ammatillista osaamistani.

Teorian läpikäymisen loppumetreillä aloin työstämään itse käyttöopasta. Omien kokemuksieni ja kanssaopiskelijoiden kysymyksien perusteella sain luotua kokonaisuuden, johon lähdin vastaamaan käyttöoppaassa. Käyttöoppaan tekeminen oli itselleni aivan uusi kokemus, mutta se teki siitä entistä mielenkiintoisempaa. Tietokoneiden kanssa työskentely on minulle jokapäiväistä, joten onnistuin ongelmien ilmaantuessa soveltamaan ja muokkaamaan kokonaisuutta aina aiempaa paremmaksi. Käyttöopas muokkautui palautteen ja vuorovaikutuksen mukana tämän raportin kirjoittamisen yhteydessäkin, joten kehitys on ollut jatkuvaa koko opinnäytetyöprosessin aikana. Kokonaisuutena olen erittäin tyytyväinen varustevyön käyttöoppaan ulosantiin. Uskon, että itse poliisiopiskelijan silmin sitä tarkastellessani pystyn samaistumaan aiemmin koulutuksen aikana heränneisiin kysymyksiin, joihin käyttöopas antaa nyt vastauksen.

7.4 Johtopäätökset

Vaikka varustevyö on ollut aina poliisin perustyöväline, kokemuksieni perusteella sen erillistä kouluttamista tänä päivänä ei olla nähty tarpeelliseksi poliisin tutkintokoulutuksessa. Mielestäni varustevyön hallitsemisen tärkeys on rinnastettavissa voimankäyttövälineen eli esimerkiksi virka-aseen käyttämisen mahdollisuuteen. Jos varustevyötä kantava poliisimies ei tiedä varustevyön rajoituksia tai mahdollisuuksia, hänen vaikeuttaa tietämättään työnsä tekemistä. Nämä vaikutukset voivat olla akuuteissa tilanteissa voimankäyttövälineen käyttämisen mahdottomuus tai pitkällä aikavälillä huonosta työergonomiasta johtuva sairaus.

Olen mielestäni onnistunut luomaan toimivan varustevyön kouluttamisen puutteen poistavan varustevyön käyttöoppaan, joka mahdollistaa varustevyön kokonaisvaltaisen tuntemisen mahdollisuuksineen. Tähän olen päässyt omien ja muiden poliisien kokemusten, teorian läpikäymisen ja asiantuntijoiden antamien lausuntojen avulla. Varustevyön käyttöoppaassa käsittelemäni tiedot ovat joko varustevyön valmistajan antamia tai Poliisihallituksen ja Poliisin materiaalikeskuksen asiantuntijoiden virkasähköpostilla minulle luovuttamia. Uskon, että näiden tietojen avulla olen pystynyt luomaan luotettavaa ja uutta opetusmateriaalia Poliisiammattikorkeakoulun käyttöön.

Uskon, että tietoisuus varustevyöstä tulee kasvamaan tämän opinnäytetyön liitteenä olevan varustevyön käyttöoppaan avulla. Kunhan voimankäytön opettajat tulevat hyödyntämään uutta opetusmateriaalia ja mainitsevat sen olemassa olosta uusille poliisiopiskelijoille. Toivon, että varustevyön kantaminen ymmärretään yhtenä tärkeänä osana työturvallisuutta ja työergonomiaa sekä voimankäytön tilanteiden turvallista saattamista alusta loppuun. Näiden toteutuessa katson, että tulevaisuudessa poliisi on entisestään ammattitaitoisempi ottaessaan huomioon myös itsensä kansalaisten palvelemisen lisäksi.

LÄHTEET

Airaksinen, Tiina & Vilkka, Hanna 2004: Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki, Tammi.

Alanen, Ari 2019: Poliisihallitus. Poliisitarkastaja. Sähköposti 4.6.2019.

Hellström, Martti 2004: Muutosote. Akvaarioprojektin pedagogisten kehittämishankkeiden toteutustapa ja onnistuminen. Helsingin yliopiston soveltavan kasvatustieteen laitos. Tutkimuksia 249. Helsinki, Helsingin yliopisto.

Järvinen, Pekka 2000: Esimies ja yhteisön kehittäminen. Helsinki, WSOY.

Materiaalihallinnon tieto. Poliisihallinnon intranet Sinetti. Sisäinen lähde. Luettavissa: https://neukkari.poliisi.fi/poliisi2/make/_layouts/15/start.aspx#/SitePages/Materiaalihallinnon%20tieto.aspx. Luettu 1.5.2019.

Mezirow, Jack 1998: Uudistava oppiminen. Kriittinen reflektio aikuiskoulutuksessa. Helsinki, Helsingin yliopiston Lahden tutkimus- ja koulutuskeskus.

Penttilä, Antti 2019: Poliisin materiaalikeskus. Erikoissuunnittelija teknologiayksikkö. Sähköposti 13.9.2019.

Poliisihallitus 2019: Poliisimateriaalihallinto ja hankinnat. Määräys. POL-2018-14824.

Poliisihallitus 2016: Päätös varusteiden hyväksymisestä. Määräys. POL-2015-10419.

Poliisihallitus 2017: Varusteen hyväksyminen poliisissa. Määräys. POL-2015-17461.

Rantaeskola, Satu (toim.) 2014: Poliisilaki - kommentaari. Tampere. Poliisiammattikorkeakoulu.

Vainio, Jani 2019: Poliisiammattikorkeakoulu. Komisario. Sähköposti 14.10.2019.

LIITTEET

LIITE 1. Varustevyön käyttöopas

LIITE 2. Luettelo ominaisuuksiltaan ja asianmukaisesti käytettynä vaikutuksiltaan ampumasetta lievemmistä voimankäyttövälineistä

LIITE 3. Voimankäyttövälineiden koteloita koskeva salassa pidettävä osuus